

Luonnos julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausuntotiivistelmä

Luonnos julkisen hallinnon
automaattista
päätöksentekoa
koskevaksi
lainsäädännöksi
Lausuntotiivistelmä

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Oikeusministeriö

CC BY-SA 4.0

ISBN pdf: 978-952-400-290-5

ISSN pdf: 2490-1172

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2022

Luonnos julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausuntotiivistelmä

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2022:31	Teema	Mietintöjä ja lausuntoja
Julkaisija	Oikeusministeriö	
Tekijä/t	Mäntylä Heidi, Helin Antti, Kataja Enni	
Kieli	suomi	Sivumäärä 62
Tiivistelmä	<p>Luonnos hallituksen esitykseksi julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaksi lainsäädännöksi oli lausunnoilla ajalla 25.3.2022–6.5.2022. Ruotsinkielistä lausuntoaikaa jatkettiin 2.8.2022 asti. Lausunto saatiin 100:lta taholta.</p> <p>Suurin osa lausunnonantajista suhtautui myönteisesti automaattisen päätöksenteon yleissääntelyn luomiseen. Eräät lausunnonantajat totesivat kuitenkin tiedonhallintalain sääntelyn joiltain osin liian yksityiskohtaiseksi, mutta eräät toisaalta katsoivat sääntelyn tarpeelliseksi kokonaisuuden, kuten vastuukysymysten tai hallinnon lainalaisuusperiaatteen kannalta.</p> <p>Monet lausunnonantajat toivoivat lisäksi selkeytystä ja täsmennyksiä hallituksen esitykseen muun muassa soveltamisen tueksi. Epäselvyyttä on koettu olevan esimerkiksi ehdotetun lainsäädännön suhteesta erityislainsäädäntöön, lainsäädännön käyttöalaa tai virkavastuusääntelyyn liittyen. Osa lausunnonantajista on myös ollut epävarma siitä, mitkä niiden prosesseista olisivat uuden sääntelyn myötä automatisoitavissa. Yksi lausunnonantaja on katsonut tiedonhallintalain soveltamisalasäännöksen olevan ristiriidassa Ahvenanmaan itsehallintolain kanssa.</p> <p>Monet lausunnonantajat tunnistivat automaattisen päätöksenteon positiiviset mahdollisuudet, mutta moni toi esiin, että ehdotettu sääntely vaatii lisätöitä ja kustannuksia. Lausunnoissa korostettiin myös aikaa kestäväää sääntelykehystä.</p>	
Asiasanat	automaattinen päätöksenteko, tekoäly, hyvä hallinto, virkavastuu, tietosuoja, tietojärjestelmät, digitalisaatio, hallintolaki, tiedonhallintalaki	
ISBN PDF	978-952-400-290-5	ISSN PDF 2490-1172
Asianumero	VN/3071/2020	Hankenumero OM021:00/2020
Julkaisun osoite	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-290-5	

Utkast till lagstiftning om automatiserat beslutsfattande inom den offentliga förvaltningen

Sammandrag av remissvaren

Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden 2022:31	Tema	Betänkanden och utlåtanden
Utgivare	Justitieministeriet	
Författare	Mäntylä Heidi, Helin Antti, Kataja Enni	
Språk	finska	Sidantal 62
Referat	<p>Utkastet till regeringens proposition med förslag till lagstiftning om automatiserat beslutsfattande inom den offentliga förvaltningen var på remiss under tiden 25.3.2022–6.5.2022. Den svenskspråkiga remisstiden förlängdes till den 2 augusti 2022. Yttranden lämnades av 100 remissinstanser.</p> <p>Största delen av remissinsatserna förhöll sig positivt till skapandet av allmänna bestämmelser om automatiserat beslutsfattande. Vissa remissinsatser konstaterade dock att bestämmelserna i informationshanteringslagen till vissa delar är för detaljerade, medan andra ansåg att bestämmelserna är nödvändiga ur ett helhetsperspektiv med tanke på till exempel olika ansvarsfrågor eller principen om förvaltningens lagbundenhet.</p> <p>Många remissinsatser önskade också förtydliganden och preciseringar i propositionen, bland annat till stöd för dess tillämpning. Det har uppstått vissa oklarheter i samband med bland annat förhållandet mellan den föreslagna lagstiftningen och speciallagstiftningen, tillämpningsområdet för lagstiftningen och bestämmelserna om tjänsteansvar. En del av remissinsatserna har också varit osäkra på vilka av deras processer som automatiseras genom den nya lagstiftningen. En remissinsats ansåg att informationshanteringslagens tillämpningsbestämmelse står i strid med självstyrelselagen för Åland.</p> <p>Många remissinsatser identifierade de positiva möjligheterna med automatiserat beslutsfattande, men många påpekade att de föreslagna bestämmelserna medför extra arbete och kostnader. I remissvaren betonades också vikten av ett regelverk som är hållbart över tid.</p>	
Nyckelord	automatiserat beslutsfattande, artificiell intelligens, god förvaltning, tjänsteansvar, data-skydd, informationssystem, digitalisering, förvaltningslag, informationshanteringslag	
ISBN PDF	978-952-400-290-5	ISSN PDF 2490-1172
Ärendenr.	VN/3071/2020	Projektnr. OM021:00/2020
URN-adress	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-290-5	

Draft legislation on automated decision-making in public administration

Summary of opinions

Publications of the Ministry of Justice, Memorandums and statements 2022:31		Subject	Memorandums and statements
Publisher	Ministry of Justice, Finland		

Author(s)	Mäntylä Heidi, Helin Antti, Kataja Enni		
Language	Finnish	Pages	62

Abstract	<p>The draft government proposal for legislation on automated decision-making in public administration was circulated for comments between 25 March 2022 and 6 May 2022. The consultation period in Swedish was extended until 2 August 2022. Comments were received from 100 parties.</p> <p>The majority of those consulted were positively disposed towards the creation of general regulation on automated decision-making. Some noted, however, that the regulation of the Act on Information Management in Public Administration was in some respects too detailed, while others considered the regulation necessary from an overall perspective, taking into account issues such as liability or the principle of the rule of law in public administration.</p> <p>Many of those consulted also said that the government proposal should be clarified and specified for reasons such as improved application. Some noted that there was uncertainty about the relationship between the proposed legislation and sectoral legislation, the scope of application and the provisions on liability for acts in office. Others were uncertain which processes could be automated as a result of the new regulation. One commenter was of the opinion that the provision on the scope of application of Act on Information Management in Public Administration conflicts with the Act on the Autonomy of Åland.</p> <p>Many parties recognised the positive opportunities automated decision-making can provide, but many pointed out that the proposed regulation requires additional work and will incur more costs. The need for a future-proof regulatory framework was also emphasised in the opinions.</p>		
Keywords	automated decision-making, information systems, digitalisation, Administrative Procedure Act, Act on Information Management in Public Administration, artificial intelligence, good governance, liability for acts in office, data protection		

ISBN PDF	978-952-400-290-5	ISSN PDF	2490-1172
Reference no.	VN/3071/2020	Project no.	OM021:00/2020

URN address	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-290-5		
--------------------	---	--	--

Sisältö

Johdanto	7
1 Yleiset huomiot	8
1.1 Huomiot sääntelykokonaisuudesta.....	8
1.2 Esityksen suhde hallinnon lainalaisuuteen, hyvään hallintoon ja avoimuuteen sekä virkavastuuseen	13
1.3 Vaikutustenarviointi	17
1.4 Voimaantulo ja siirtymäsäännökset.....	21
2 Laki hallintolain muuttamisesta	23
2.1 Yleiset ja muut hallintolakia koskevat huomiot.....	23
2.2 Automaattisen ratkaisemisen määritelmä	25
2.3 Ratkaistavien asioiden käyttöala ja rajaus	27
2.4 Oikeussuojaedellytyksestä	31
2.5 Ratkaisemisesta ilmoittamisesta	34
3 Laki tiedonhallintalain muuttamisesta	37
3.1 Yleiset huomiot tiedonhallintalakia koskevista ehdotuksista	37
3.2 Tiedonhallintalautakunta ja sen arviointitehtävä.....	39
3.3 Huomiot tiedonhallintalain 6 a luvusta pykäläkohtaisesti	40
3.4 Häiriötilanteesta tiedottaminen	44
4 Laki digipalvelulain muuttamisesta	45
5 Laki rikosasioiden tietosuojalain muuttamisesta	47
5.1 Lain 13 §:ään ehdotettavasta muutoksesta.....	47
Liite: Lausunnon jakelulista	48

Johdanto

Julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskeva esitysluonnos on valmisteltu oikeusministeriön ja valtiovarainministeriön asettamissa työryhmissä, joiden tehtävänä on ollut arvioida automaattisen päätöksenteon edellyttämiä lainsäädännön muutostarpeita ja valmistella hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaa yleislainsäädäntöä. Oikeusministeriön 18.1.2021 asettama työryhmä on valmistellut erityisesti säännöksiä, jotka liittyvät automaation hallinto-oikeudellisiin kysymyksiin. Automaation käyttöönottoon ja kehittämiseen liittyviä säännöksiä on puolestaan valmisteltu valtiovarainministeriön 30.3.2021 asettamassa työryhmässä. Lausunnoilla olleeseen esitysluonnokseen on yhdistetty molempien ministeriöiden työryhmien ehdotukset. Esityksen yleisperustelut ja vaikutustenarviointi on laadittu virkamiesvalmisteluna yhteistyössä oikeusministeriön ja valtiovarainministeriön kesken.

Automaattisen päätöksenteon sääntelytarpeiden taustalla on ollut muun muassa eduskunnan perustuslakivaliokunnan antamat lausunnot, joissa se on kiinnittänyt huomiota siihen, että automatisoituun päätöksentekoon liittyy useita sääntelemättömiä kysymyksiä ja on edellyttänyt, että valtioneuvosto selvittää huolellisesti ja hyvää lainvalmistelumenettelyä noudattaen automatisoitua päätöksentekoa sääntelevän yleislainsäädännön muutostarpeet ja valmistelee tarvittaessa automatisoitua päätöksentekoa koskevan yleisen lainsäädännön, jota voidaan mahdollisesti täsmentää hallinnonalan erityispiirteet huomioonottavilla erityislaeilla (PeVL 62/2018 vp, PeVL 7/2019 vp). Automaattista päätöksentekoa koskeviin kysymyksiin on kiinnittänyt huomiota myös eduskunnan apulaisoikeusasiamies ja valtioneuvoston oikeuskansleri.

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaksi lainsäädännöksi oli lausunnoilla ajalla 25.3.2022–6.5.2022. Ruotsinkielisen esitysluonnoksen lausuntoaikaa jatkettiin 2.8.2022 asti. Sata tahoa antoi lausunnon. Lausunnoissa on pääsääntöisesti suhtauduttu myönteisesti esitysluonnokseen, joskin osa lausunnonantajista on katsonut erityisesti tiedonhallintalain muutoksien tarvitsevan syvempää jatkoarviointia. Lausunnoissa on lisäksi tuotu esiin organisaatioiden erityispiirteitä suhteessa automaattiseen päätöksentekoon ja tunnistettu jatkovalmistelun kannalta tärkeitä näkökulmia, joita tulisi jatkoarvioida ja tuoda esityksessä esiin. Tahot, joilta pyydettiin ja joilta saatiin lausunto on kuvattu erikseen liitteessä. Valtioneuvoston kanslia, ulkoministeriö, Finanssivalvonta, Senaatti-kiinteistöt, Opetushallitus, Turun hovioikeus, Turun hallinto-oikeus, Etelä-Karjalan kärjäoikeus, tiedusteluvalvontavaltuutettu sekä Kilpailu- ja kuluttajavirasto ovat ilmoittaneet, että niillä ei ole lausuttavaa hallituksen esitysluonnoksesta.

1 Yleiset huomiot

1.1 Huomiot sääntelykokonaisuudesta

Esitystä kannatettavana, hyvänä tai perusteltuna pitävät useat lausunnonantajat (**Oikeuskanslerinvirasto, opetus- ja kulttuuriministeriö, sisäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, Maahanmuuttovirasto, Digi- ja väestötietovirasto, Rikosseuraamuslaitos, Oikeusrekisterikeskus, Liikenne- ja viestintävirasto, Valtiokonttori, Metsähallitus, Helsingin kaupunki, Porin kaupunki, Työllisyysrahasto, Suomen metsäkeskus, Aalto-yliopiston oppimispalvelut, Jyväskylän yliopisto, Veronmaksajain Keskusliitto, Uudenmaan ELY-keskus, Åbo Akademi**).

Esitystä lähtökohtaisesti tai pääosin kannatettavana pitävät **valtiovarainministeriö, Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto, KEHA-keskus, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö, Maanmittauslaitos, Eläkesäätiöyhdistys ESY ry ja Poliisihallitus. Työ- ja elinkeinoministeriö** katsoo kokonaisuuden olevan pääasiassa johdonmukainen. **Tietosuojavaltuutettu** lausui esityksen kehittyneen hyvään suuntaan. **Ammattiliitto Pro** kannatti valittua sääntelytapaa. **Elinkeinoelämän keskusliitto, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri ja Patentti- ja rekisterihallitus** katsovat tavoitteiden olevan hyvät tai oikeat. **Aluehallintovirastojen valtakunnallinen hallinto- ja kehittämispalvelut -vastuualue** katsoo kokonaisuuden muodostavan riittävän yksilöidyn säännöspohjan.

Automaattista päätöksentekoa koskevan lainsäädännön kehittämiseen suhtautuvat myönteisesti **liikenne- ja viestintäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Helsingin hallinto-oikeus, Kanta-Hämeen käräjäoikeus, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira, Ulosottolaitos, Verohallinto, Tulli, Ruokavirasto, Tiedonhallintalautakunta, Tampereen kaupunki, Suomen asianajajaliitto, Kansallisarkisto, Vammaisfoorumi ry, Palvelualojen työnantajat Palta ry, HUS-kuntayhtymä, Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta, Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri, Keva sekä Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf SAMS**.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies katsoo, että luonnostellun sääntelykokonaisuuden kattavuus ja systematiikka näyttää lähtökohtaisesti vastaavan hyvin apulaisoikeusasiamiehen ratkaisuisissa todettuihin keskeisimpiin sääntelyn tarpeisiin.

Oikeuskanslerinviraston mukaan esitysluonnos on kokonaisuudessaan hyvin kannatettava ja myös välttämätön julkisen hallinnon automaattiselta päätöksenteolta edellytettävän oikeusperustan luomiseksi ja aiemmin sääntelemättömän oikeustilan selkiyttämiseksi. Katsoo säännöskohtaisten perusteluiden olevan perusteelliset ja tukevan lähtökohtaisesti hyvin lainsoveltajaa, mutta joitain osin olisi kuitenkin tarpeellista ohjata enemmän huomiota tietosuoja-asetuksen tai rikosasioiden tietosuojasäännösten vaatimuksiin. Lisäksi sääntämisjärjestysperusteluissa tulisi tarkastella vielä perustuslain mukaista hallinnon lainalaisuusperiaatteeseen ja julkista hallintotehtävää koskeviin säännöksiin perustuvan virkamieshallintoperiaatteen toteutumista sekä julkisyhteisön työntekijän virkavastuuta soveltamistilanteissa. Tekoälyn hyödyntämistä tulisi vielä arvioida eikä käyttöä pitäisi kokonaan poissulkea. Tekoälyjärjestelmien arvioinnin tarpeelliseksi katsoivat myös **sosiaali- ja terveysministeriö, Digi- ja väestötietovirasto, Maanmittauslaitos ja Suomen Yrittäjät**.

Ympäristöministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja Ammattiliitto Pro pitävät tärkeänä, ettei sääntely mahdollista tekoälyjärjestelmien käyttöä. **Ympäristöministeriö, HUS-kuntayhtymä, Suomen Asianajajaliitto ja Tapaturmavakuutuskeskus** katsovat, että esityksessä olisi hyvä huomioida myös EU:n tekoälyyn liittyvä ehdotus. **Tapaturmavakuutuskeskuksen ja HUS-kuntayhtymän** mukaan EU:n asetusehdotuksessa sääntöpohjaista automaattista päätöksentekojärjestelmää ei ole toistaiseksi suljettu tekoälyä koskevan määritelmän ulkopuolelle. **KEHA-keskus, Helsingin kaupunki, Finanssiala ry, Poliisihallitus ja Uudenmaan ELY-keskus** korostavat aikaa kestävästä sääntelystä. **KEHA-keskus** huomioi, että tekoälyn ja koneoppimisen hyödyntäminen ovat tulevaisuuden keinoja tehostaa työtä myös valtionhallinnossa.

Digi- ja väestötietovirasto, HUS-kuntayhtymä ja Maanmittauslaitos toteavat, että tekoälyn hyödyntäminen päätöksenteossa on merkittävä potentiaalinen resurssi, ja siksi se on syytä huomioida tulevassa lainsäädäntökehityksessä. **Ympäristöministeriö** katsoo ongelmalliseksi, ettei sääntelyllä voi riittävästi huomioida tulevia innovaatioita ja tekniikan tulevaisuuden kehittymistä.

Maanmittauslaitos esitti harkittavaksi, voisiko automaatiota hyödyntää myös tarvittaessa hallintorajojen yli.

Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo lausunnossaan että ministeriöiden työryhmien eriaikaisen työskentelyajankohdan takia sääntelykokonaisuus on osittain epäjohdonmukainen.

Sisäministeriö ehdottaa, voisiko tiedonhallintalautakunnan tehtäväksi säätää neuvontatehtävän automatisoidun toimintaprosessin käyttöönottoon liittyen yhtenäisen soveltamiskäytännön varmistamiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriö ja Digi- ja väestötietovirasto toivovat selvennystä erityissäännösten suhteesta yleislainsäädäntöön. **Ympäristöministeriö** katsoo, että sääntelykokonaisuudessa on selvennetty hyvin päätösten automatisoinnin suhdetta eri yleislakeihin samoin kuin uusia tarvittavia yleissäännöksiä.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto katsoo, että yhdenvertaisuuden edistämismelvoite tulisi näkyä vahvemmin sääntelykokonaisuudessa ja perusteluissa pitäisi myös käsitellä syrjinnän eri muotoja, katsoo myös soveltamisavun tarpeelliseksi. **Tasa-arvovaltuutetun toimisto** toteaa, ettei viittausta tasa-arvolakiin juurikaan ole.

Digi- ja väestötietovirasto katsoo sääntelyn selkeyttämisen tarpeelliseksi soveltamisen ja selkeän oikeustilan saavuttamiseksi. Selkeytystä kaivataan muun muassa siitä, mitkä asiat jäisivät soveltamisalan ulkopuolelle. Myös **Vammaisfoorumi ry** katsoo taroituksenmukaiseksi avata automaattiseen päätöksentekoon soveltumattomia tilanteita. **Tieto- ja viestintätekniikan ammattilaiset Tivia ry, Porin kaupunki ja Amnesty International** näkevät epäselvänä, mihin automaattista päätöksentekoa voidaan soveltaa.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies ja Korkein hallinto-oikeus toivovat jatkovalmistelussa myös terminologian selkeyttämistä. **Korkeimman hallinto-oikeuden** mukaan esimerkiksi etukäteiseen harkintaan, tapauskohtaiseen harkintaan sekä käsittelyn arviointiin liittyvät viittaukset ovat kielellisesti vaikealukuisia. **Kotimaisten kielten keskus** näkee myös pykälien kieliasun hankalana.

Eryteisesti hallintolain muutokset välttämättömänä tai perusteltuina näkevät **Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Tapaturmavakuutuskeskus, Finanssiala ry, Liikennevakuutuskeskus, Kuntaliitto, Kansaneläkelaitos, Elinkeinoelämän keskusliitto ja Työeläkevakuuttajat TELA ry. Tiedonhallintalautakunta** pitää puolestaan tärkeänä tiedonhallintalakiin ehdotettavia muutoksia, jotka koskevat automaattiseen päätöksentekoon liittyvien vastuiden sekä käytettävien tietojärjestelmien dokumentointivelvoitetta.

Tiedonhallintalain muutoksien olevan epäsuhteessa tavoitteen kanssa tai liian yksityiskohtaisena näkevät **Kuntaliitto, Kansaneläkelaitos, Tapaturmavakuutuskeskus, Elinkeinoelämän keskusliitto, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö, Maatalousyrittäjien eläkelaitos ja Keva. Maatalousyrittäjien eläkelaitos** katsoo kaikkien käyttöönottopäätösten toimittamisen tiedonhallintalautakunnalle varsin poikkeuksellisen vaatimuksena. **Elinkeinoelämän keskusliitto** katsoo, että hallintolakiin tulisi täydentää virkavastuun kohdentuminen valtiosääntöisesti välttämättömiltä osin. **Suomen Yrittäjät** katsoo, että lainvalmistelijoiden on tunnistettava aiempaa kirukkaammin automatisaation vaaranpaikkojen lisäksi myös sen tuottamat hyödyt, jotta ylisääntelyltä vältytään.

Ruokavirasto oli lausunnossaan yllätynyt tiedonhallinnan velvoitteista, jotka on ulotettu tiettyihin tahoihin riippumatta siitä, tekevätkö toimijat automaattisia ratkaisuja. **Työeläkevakuuttajat TELA ry** ei kannata tiedonhallintalain muutoksia, koska näkee ne rikosoikeudellisen virkavastuun toteuttamisen kannalta soveltumattomina ja EU-oikeuden kanssa päällekkäisenä. Myös vaade dokumentoinnista on tarpeeton. **Finanssiala ry** katsoo vakuutusyhtiöitä koskevan tietojärjestelmäsääntelyn vakavasti puutteellisenä. **Hyvinvointiala HALI ry:n, Finanssiala ry:n, Työeläkevakuuttajat Tela ry:n, Eläketurvakeskuksen, Liikennevakuutuskeskuksen ja Tapaturmavakuutuskeskuksen** mielestä vähintäänkin julkista hallintotehtävää hoitavat yksityiset tulisi rajata ehdotetun sääntelyn soveltamisalan ulkopuolelle. **Hyvinvointiala HALI ry ja Finanssiala ry** katsovat, että tiedonhallintalain ja digipalvelulain muutokset tulisi palauttaa valmisteluun. Osa lausunnonantajista näki kyseisten ehdotusten aiheuttavan myös negatiivisia vaikutuksia (**Palvelualueiden työntekijät Palta ry, Elinkeinoelämän keskusliitto, Eläketurvakeskus, Hyvinvointiala HALI ry**).

Liikenne- ja viestintäministeriö suhtautuu digitaalisten ratkaisujen käyttöönottoon myönteisesti jos muun muassa riittävä tietosuojaja tietoturva varmistetaan. **Suomen asianajajaliiton** mukaan lainsäädäntö parantaisi tehokkuutta sekä tuomioistuinjärjestelmässä että erilaisissa viranomaisprosesseissa. **Tieto- ja viestintätekniikan ammattilaiset TIVIA ry** katsoo automaattisen päätöksenteon hyödyntämisen hyvänä asiana, jos se voidaan toteuttaa luotettavasti, tietoturvallisesti ja kustannustehokkaasti. **Suomen Yrittäjien** mielestä on huolehdittava, ettei kynnyksellä automaattiselle käsittelylle nouse liian korkeaksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen lakimiesliitto, Eläketurvakeskus ja SOSTE ry kannattavat sitä, ettei automaattista päätöksentekoa käyttöä tulisi ulottaa päätöksentekoon, joka sisältää harkinnanvaraisuutta. **SOSTE ry** katsoo, että sosiaali- ja terveydenhuollon soveltumattomuus automaattiseen päätöksentekoon tulisi ilmaista suoraan lainsäädännössä. **Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri** katsoo, ettei automaattinen ratkaisuprosessi sovellu sosiaali- ja -terveydenhuollossa tehtäviin ratkaisuihin. **Pirkanmaan sairaanhoitopiiri** kuitenkin toteaa, että laskutusta ja maksujen määräytymistä koskeva päätöksenteko voisi tulevaisuudessa olla hyödyllinen sote-alalla.

Korkein hallinto-oikeus katsoo etukäteisen valvontajärjestelmän heikoksi. Pitää oikeusturvan kannalta keskeisenä vaatimuksena sitä, että viranomaisen on esityksen mukaisesti suunniteltava automatisoidut toimintaprosessinsa siten, että muun muassa asian selvittämistä, kuulemista sekä päätöksen sisältöä ja perustelemista koskevat velvoitteet toteutuvat asianmukaisesti.

Turun kaupunki katsoo tärkeäksi, että tulevaisuudessa automaattisessa päätöksenteossa voitaisiin hyödyntää entistä laajemmin jo olemassa olevia kansallisia tietorekistereitä. Automaattinen päätöksenteko edistäisi kunnissa palvelujen ja asiakaspalvelun

tehokkuutta. **Porin kaupungin** mukaan esittelijän rooli käyttöönottopäätöksessä on sekava, mutta kannattaa häiriötilanteista sekä päätöksenteon käyttöönoton tiedottamisesta. Osa kaupungeista näki sääntelyn kuitenkin raskaaksi (**Porin kaupunki, Tampereen kaupunki**). **Helsingin kaupunki** kiinnitti huomiota uusien vaatimusten laajuuteen. Pitää kannatettavana, että lakimuutos mahdollistaa myös neuvonnan automatisoinnin. **Tampereen kaupunki** katsoo, että sääntelyyn tulisi ottaa vain tavoitteiden mahdollisimman tehokas toteuttaminen, mutta jättää yksityiskohtien harkinta viranomaiselle lainsäädännön asettamin rajoin.

Lastensuojelun keskusliitto katsoo automaattisen päätöksenteon lasten osalta haastavana ja korostaa lasten kohdalla automaattisen päätöksenteon soveltuvuuden arvioinnissa lapsen oikeuksien sopimuksen velvoitteiden näkökulmia ja korostaa, että lasten oikeuksien toteutumisen osalta keskeinen kysymys on se, miten on varmistettu, että tarvittaessa päätöksenteossa otetaan huomioon vanhemmalle annettavan päätöksen ja kuulemisen ohella myös lapsen mielipide.

Sosiaali- ja terveysministeriö, ympäristöministeriö, Suomen asianajajaliitto ja Suomen Yrittäjät katsovat tärkeäksi sääntelyn seuraamisen. **Poliisihallitus** esitti suunniteltavaksi lainsäädännön voimaantulon jälkeisen lainsäädännön vaikutusten ja päivitystarpeiden arviointityön.

Amnesty International katsoo, että esitysluonnos jättää viranomaisille liikaa harkintavaltaa päättää automaattisesti ratkaistavista asioista sekä käsitteistö tulisi olla selkeämpää. Lisäksi se katsoo, että automaattisen päätöksenteon mahdollistaminen tulisi rajata vain sellaisiin tapauksiin, joissa on pystytty varmistamaan päätöksenteon kannalta relevantit tiedot eikä ratkaisun perustoihin sisälly tulkinnanvaraisuutta. Jatkovalmistelussa tulisi myös arvioida valmistelevan tai avustavan automaation soveltamis säännöksen selkeys sekä määritellä niille täsmälliset kriteerit ja käyttöala sekä lausua tekoälystä. **Business Finland** toivoo selkeästi todettavan, miten harkinnanvaraisuus todetaan automaattisen päätöksenteon osalta. Katsoo että automaation suurimmat hyödyt saataisiin mahdollistamalla automaation nykyistä suurempi käyttömahdollisuus päätösten valmistelussa.

Valtiovarainministeriön lainvalmisteluprosessiin kiinnittivät kriittistä huomiota **Tapaturmavakuutuskeskus, Elinkeinoelämän keskusliitto ja Finanssiala ry. Ammattiliitto Pro** katsoo lausunnossaan valmistelun olevan puutteellinen siltä osin, ettei valtion henkilöstöä edustavia pääsopijajärjestöjä oltu kuultu. Lisäksi säädösvalmistelussa olisi tullut noudattaa valtion yhteistoimintalain (1233/2013) menettelytapoja.

Poliisihallitus ja Porin kaupunki kiinnittivät huomiota lainsäädännölliseen päällekkäisyyteen.

Samarbetsförbundet kring funktionshinder r.f. SAMS ja Vammaisfoorumi ehdottivat asiakasmaksujen huojennuksien sisältämistä automaattisen päätöksenteon soveltamisalan piiriin.

1.2 Esityksen suhde hallinnon lainalaisuuteen, hyvään hallintoon ja avoimuuteen sekä virkavastuuseen

Oikeuskanslerinvirasto pitää erittäin hyvänä, että esitysluonnos sisältää nimenomaiset ja varsin tarkkarajaisesti muotoillut säännösehdotukset, joilla pyritään luomaan automatisoituja toimintaprosesseja ja niiden eri vaiheita koskeva säännöstö sellaisista virkatoimista, joihin liittyvät virkavastuut voidaan selkeästi määrittää ja kohdentaa niihin virkamiehiin/henkilöihin, jotka vastaavat kyseisistä tehtävistä. Katsoo jatkovalmistelussa tärkeäksi tuoda vielä esiin muun muassa ehdotettavaan yleislainsäädäntöön nähden poikkeavien säännösten tarvetta kuten myös sitä, että yleislainsäädännöstä poikkeamisen tulisi olla mahdollisimman vähäistä ja rajautua selkeisiin oikeusvarmuudesta lähteviin tarpeisiin. Hyvän hallinnon kantavista periaatteista ei voida hallinnon tuloksellisuuden sinänsä hyväksyttävän tavoitteen perusteella poiketa erityislainsäädännössäkään. Oikeuskanslerinvirasto katsoo perustelluksi, että säätämisyjärjestysperusteluissa harkittaisiin automaattiseen päätöksentekoon liittyvien arkaluonteisten tietojen käsittelyn suojaomien ja siihen liittyvien viranomaisen velvoitteiden korostamista. Toivoo, että hallituksen esityksessä korostettaisiin vahvemmin virkavastuusääntelyn tarkoitusta hallinnon luottamusta edistävänä ja suojaavana tekijänä.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies katsoo, että vastuuasemien tulee laillisuusperiaatteen toteutumiseksi olla yksiselitteisen selkeästi määriteltäviä ja käytäntö onkin osoittanut, ettei vastuunjaosta sopiminen tai muu soft law -tyyppinen sääntely ole virkarikosvastuun toteuttamisen kannalta riittävää. Katsoo sääntelykokonaisuuden olevan merkittävä parannus monin tavoin puutteelliseen oikeustilaan.

Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että prosessien osalta olisi tärkeää, että ne täyttävät tarvittavat vaatimukset muun muassa tietoturvan ja häiriötilanteiden osalta. Tärkeää olisi, että julkishallinnossa kehitetään myös tiedon laatuun liittyviä prosesseja sekä eri organisaatioiden vastuiden yhdenmukaistamista ja selkeyttämistä. Julkishallinnon digitaaliset palvelut tulee olla yhdenvertaisesti kaikkien saatavilla. **Valtiovarainministeriö** pitää virkavastuun kohdentamista koskevaa sääntelyä perusteltuna huomioiden perustuslakivaliokunnan kannanotot. **Opetus- ja kulttuuriministeriö** katsoo sääntelyn edistävän muun muassa hyvän hallinnon periaatteita ja oikeusturvan toteutumista.

Ympäristöministeriö katsoo, että sääntelyn soveltamisen osalta kokonaisuus voisi olla loogisempi. **Ruokavirasto** katsoo virkavastuun kohdentumista koskevan sääntelyn olevan osittain tarkempaa ja osittain väljempää.

Sosiaali- ja terveysministeriö, ympäristöministeriö, Työllisyysrahasto, Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta, Maanmittauslaitos, Suomen Yrittäjät, Veronmaksajain Keskusliitto, Metsähallitus, Patentti- ja rekisterihallitus, Keva, Verohallinto ja Finanssiala ry katsovat, että esityksessä on otettu huomioon muun muassa hallintolain yleisiä periaatteita. **HUS-kuntayhtymä** pitää tärkeänä, että asiasta säädetään yleislainsäädännössä. **Tulli** katsoo ehdotetun sääntelyn vaikuttavan tarkoituksenmukaiselta.

Helsingin hallinto-oikeus katsoo, että automaattinen päätöksenteko voi olla riski hallinnon lainalaisuuden näkökulmasta, mikäli sitä ei rajata selkeästi asioihin, joihin ei liity oikeus- tai näyttökysymysten harkintaa. Automaattisesti tehdystä ratkaisusta tulee näkyä myös selkeästi, että se on tehty automaattisesti.

Kanta-Hämeen käräjäoikeus pitää virkavastuun kohdentamista haasteellisena, mutta ehdotusta kannatettavana. **Rahoitusvakausvirasto** katsoo sääntelyn parantavan virkavastuun kohdentumista. **Poliisihallitus** näkee virkavastuuta koskevien säännöksiin kattavuutta perusteltuna, mutta jättäen tulkintakysymyksiä esimerkiksi organisaatiovastuun ja palveluntarjoajien vastuun osalta. **Maahanmuuttovirasto** katsoo, että ehdotus selkeyttäisi automaattisen päätöksenteon virkavastuukysymyksiä sekä ohjaa riittävällä tavalla käyttöönottoa edeltäviä toimia sekä sitä, mitä jälkivalvonnalta edellytetään.

Liikenne- ja viestintävirasto katsoo esitysluonnoksen parantavan hallinnon lainalaisuutta sekä virkavastuuseen liittyviä kysymyksiä ja edistävän muutoin hyvää hallintoa ja avoimuutta. Nosti kuitenkin mahdollisen tarpeen selkeyttää, miltä osin erityislakien mukaisiin menettelyihin sovelletaan hallintolakia. **Digi- ja väestötietovirasto** katsoo, että esitetyt dokumentointi- ja informointivelvoitteet parantaisivat ja tukisivat hallinnon avoimuutta ja virkavastuun kantavan henkilötahon osoittamista. **Maanmittauslaitos** toivoo, että säädöstasolla tuotaisiin selvemmin esille hyvän hallinnon ja menettelysääntöjen vaatimukset. **Aluehallintovirastojen valtakunnallinen hallinto- ja kehittämisspalvelut -vastuualue** katsoo, että sääntely toteuttaisi hallinnon lainalaisuutta sekä pyrkimystä hyvään hallintoon, avoimuuteen ja virkavastuuseen kun otetaan huomioon toimintaympäristön moninaisuus. **Patentti- ja rekisterihallitus** katsoo, että säännöksillä varmistetaan vähintäänkin riittävästi virkavastuun toteutuminen.

Kuntaliitto katsoo, että rakennettu virkavastuumalli täytyy johtaa tosiasialliseen virkavastuuseen ja katsoo, että ehdotettu malli koventaisi kunta-alan työntekijöiden rikosoi-

keudellista vastuuta rikoslaissa säädetystä. Sen käsityksen mukaan virkavastuun kohdentamiseen riittäisi 28 a §:n kaksi ensimmäistä momenttia, ja dokumentaation sisältöä tulisi ohjata ei-normatiivisin ohjein. **Turun kaupunki** katsoo, että lainsäädännön tulee ottaa mahdollisimman seikkaperäisesti kantaa virkamiehen rooliin tietojärjestelmien valvonnassa ja vastuunjaon määräytymisessä. **Helsingin kaupunki** ei tunnista, että esityksellä olisi negatiivisia vaikutuksia hallinnon oikeusperiaatteiden näkökulmasta. Sen mukaan dokumentaatiovaatimus helpottaa vastuun kohdentamista. Tiedonhallintalain 28 j §:n vastuu tulisi kuitenkin ulottaa tietojärjestelmien toimittajille, koska on kohtuutonta asettaa järjestelmästä vähemmän tietävä hankintaorganisaatio vastuuseen järjestelmän turvallisuudesta. **Turun kaupunki** katsoo esityksen edistävän automatisoidun päätöksenteon läpinäkyvyyttä ja avoimuutta. **Tampereen kaupunki** toteaa ehdotuksen laajentavan virkavastuuta ja **Suomen asianajajaliitto** lausuu, että ehdotettu sääntely muuttaa joltain osin virkavastuun kohdentumisen lähtökohtia.

Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö pitää hyvänä, että automaattisen päätöksenteon sääntelyyn määritellään hyvän hallinnon, avoimuuden ja virkavastuun näkökulmat. **Veronmaksajain Keskusliitto** katsoo, että ehdotus varmistaa yleislainsäädännöltä edellytetyllä tarkkuudella hallinnon lainalaisuuden, hyvän hallinnon ja avoimuuden sekä virkavastuun toteutumista. **Oikeusrekisterikeskus** pitää hyvänä, että luodaan normisto, jonka perusteella virkamiesten ja muiden vastuullisten velvollisuudet ovat selvästi määriteltävissä. **Työllisyysrahasto** katsoo, että ehdotettu sääntely on tarpeen etenkin hyvän hallinnon, asianosaisen oikeussuojan ja virkavastuun kohdentamisen vuoksi.

Eläketurvakeskus katsoo, että tietojärjestelmien ylläpito ja kehittäminen eivät ole julkisen hallintotehtävän hoitamista eikä näin ollen virkavastuun ulottaminen siihen ole tarkoituksenmukaista. Katsoo, että on epätarkoituksenmukaista säätää yksityiskohtaisesti ja tarkkarajaisesti jonkin yksittäisen työtehtävän sisällöstä virkavastuun toteuttamiseksi. **Suomen Yrittäjät ja Kansaneläkelaitos** toivovat kustannustehokkaampaa ja joustavampaa ratkaisua virkavastuu- ja julkisuussääntelyyn.

Ammattiliitto Pro katsoo, että on tärkeää rajata tehtävien antaminen yksityiselle toimijalle ainoastaan testaamiseen ja teknisten virheiden korjaamiseen liittyviin avustaviin tehtäviin ja näkee perustelluksi, että tehtäviä hoitava henkilö toimii tehtäviä hoitaessaan virkamiehen rikosoikeudellisella virkavastuulla.

Valtiontalouden tarkastusvirasto toteaa lausunnossaan esityksen lähtökohdan olevan se, että tietty virheiden määrä on hyväksyttävä. Huomauttaa, että esitys tällaisenaan muuttaa virkavastuun kohdentumista ja oikeusturvan tasoa, ja näitä kohtia jatkovalmistelussa tulisi vielä työstää. **Puolustusministeriö** toteaa, että virkavastuun koh-

dentamista tulisi vielä täsmentää: ei saa käydä niin, että ketään ei voida saattaa vastuuseen tai vastuu kohdistetaan laajan toimintaketjun osaan. **Valtiontalouden tarkastusvirasto** on myös huolissaan siitä, että virkavastuuta keskittyisi aikaisempaan verrattuna paljon aikaisempaa harvalukuisemmille virkamiehille, millä voisi lopulta olla valtiontalouden kannalta negatiivisia vaikutuksia. Pohtii myös hallintolain esteellisyyssäännösten merkitystä tilanteessa, jossa virkamies ei etukäteen tiedä, keitä päätökset tulevat koskemaan. **Maanmittauslaitos** pitää virkavastuun ulottamista IT-palveluyri-tysten henkilöille ongelmallisena, epärealistisena ja toteutukseltaan mahdottomana. **Liikennevakuutuskeskuksen** mukaan on kohtuutonta kohdentaa vastuu monimut- kaisen tietojärjestelmän toiminnasta yksittäiselle virkamiehelle

Porin kaupungin ja Eläketurvakeskuksen mukaan tietojärjestelmätoimittajien vas- tuu tulisi toteuttaa sopimusteknisin keinoin, eikä virkavastuulla. **Tapaturmavakuutus- keskus** huomauttaa, että virkavastuusääntely voi hankaloittaa tietojärjestelmiin liitty- viä sopimusneuvotteluita.

Suomen asianajajaliitto katsoo, että hallinnon asiakkaan näkökulmasta tulisi olla sel- vää, mihin tahoihin virkavastuu kohdistuu, mikäli automaattinen päätös osoittautuu lainvastaiseksi. **Suomen lakimiesliitto** katsoo, että asiakkaan oikeusturvan kannalta olennaisinta on, että päätöksestä ilmenee henkilö, jolla on riittävä substanssiosaami- nen kyseisen päätöksenteon osalta. Automaattisen päätöksenteon kuvauksesta tulee käydä ilmi myös ne seikat, joiden perusteella automaattinen päätös syntyy ja asian vi- reille saattamisessa tulee saada yksiselitteinen selvitys asian käsittelystä.

Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic on todennut olevan tulkinnanvaraista, mikä taho on viime kädessä vastuussa automaattisen ratkaisun edellytyksistä sekä automatisoitu- jen toimintaprosessien kehittämisen ja käytön tiedonhallinnan asettamista velvoit- teista, mikäli automatisaatiota koskevat lainkohdat tulisivat sovellettavaksi myös tosi- asiallisessa hallintotoiminnassa. **Helsingin yliopisto** katsoo, että virkavastuun tulee kohdistua henkilöön, jonka toiminnalla olisi syy-yhteys ja tuottamuksellisuutta virka- vastuun aiheuttaneeseen tilanteeseen nähden. Virkavastuu tulisi ulottaa myös tietojär- jestelmien toimittajille ja olisi kohtuutonta, jos hankintaorganisaatio asetetaan yksin vastuuseen hankittavan järjestelmän turvallisuudesta ja vaatimustenmukaisuudesta. **Keva** ei pitänyt virkavastuun toteutumisen kannalta välttämättömänä säännellä järjes- telmien kehittämisprosesseja ja menettelytapoja niin yksityiskohtaisesti. **Uudenmaan ELY-keskus ja KEHA-keskus** kannattavat sitä, että rikosoikeudellinen virkavastuu ulotetaan koskemaan viranomaisen palveluksessa olevia heidän hoitaessa automati- saatioon liittyviä työtehtäviä sekä yksityisiä toimijoita heidän hoitaessa testausta tai teknisten virheiden korjausta.

Virkavastuusääntelyn osalta tarkempaa arviointia ja jatkovalmistelua toivovat **Tapaturmavakuutuskeskus, Tampereen kaupunki, Finanssiala ry, Amnesty International** ja **Maanmittauslaitos**. **Tapaturmavakuutuskeskuksen** näkemyksen mukaan virkavastuun kohdentumisesta tulisi tehdä perusteellinen selvitys erityisesti julkisen hallintotehtävän hoitamisen näkökulmasta ja katsoo tarkoituksenmukaiseksi selvittää, tulisiko virkavastuu kohdistaa yhteisöön yksilön asemesta. Myös **Maanmittauslaitos** toivoi organisaatiovastuun selvittämistä.

Kansaneläkelaitos, Keva, Kansallisarkisto ja **Suomen Yrittäjät** toivovat kevyempää sääntelyä tiedonhallintolain osalta. **Finanssiala ry ja Tapaturmavakuutuskeskus** korostavat, ettei tiedonhallintolain sääntelyn tarvetta ole perusteltu.

KEHA-keskus ja **Uudenmaan ELY-keskus** pitää hallinnon lainalaisuuden sekä hyvän hallinnon ja viranomaistoiminnan ennakoitavuuden näkökulmasta hyvänä, että sääntely on rajattu koskemaan automaatiota, joka perustuu ihmisen laatiin päätteley-sääntöihin.

SOSTE ry katsoo, että voimakkaan perusoikeuskytkentäisessä päätöksenteossa, kuten viimesijaisista sosiaalietuuksista päätettäessä, kielteisiä päätöksiä ei tule tehdä automaattisesti ja sen pitäisi ilmetä laista. **Amnesty Internationalin** mukaan olisi arvioitava, miten varmistetaan, ettei automatisoitua päätöksentekoa laajenneta vaaran-taen oikeusturvan vaatimuksia tai hyvän hallinnon periaatteita.

1.3 Vaikutustenarviointi

Oikeuskanslerinvirasto katsoo ehdotetun automaattisen päätöksenteon mahdollistavaksi yleislainsäädännöksi, joka toimii erittäin hyvänä lainsäädännöllisenä perustana ja lähtökohtana automaation hyödyntämiselle viranomaistoiminnassa. Tulisi arvioida, onko päätöksentekoa ja valmistelua tukevien järjestelmien osalta vielä sääntelytarpeita, jotka eivät tule katetuiksi nyt ehdotettavilla muutoksilla.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies katsoo, että julkiseen tehtävään tai julkiseen hallintotehtävään liittyviä velvollisuuksia ja näkökulmia tulisi vielä arvioida.

Ympäristöministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö katsovat, että syntyviä kustannuksia ei voitaisi kattaa nykyisten toimintamenojen puitteissa. **Sosiaali- ja terveysministeriö** katsoo esityksen nostavan viranomaisten kustannuksia ja tuovan lisäksi etenkään hyvinvointialueille, vaikka ehdotusten taustalla onkin painavammat argumentit sääntelylle.

Ympäristöministeriö katsoo esityksen lisäävän toimintavelvoitteita niin julkisessa hallinnossa kuin myös yksityisellä sektorilla niiden hoitaessa julkista hallintotehtävää.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että lainsäädännöllä luotavien automaattisen päätöksenteon reunaehtojen selkeytyessä automaation hyödyntäminen tulee kuitenkin selvästi lisääntymään ja esittää arviointia vielä kootusti myös tämän osalta. Esittää, että vaikutuksia arvioitaisiin edelleen tarkemmin suhteessa hyötyihin. **Liikenne- ja viestintäministeriö** katsoo, että vaikutustenarviointi voisi olla laajempi ja ehdotuksen liittymäpinnat ja vaikutukset yleiseen digitalisaatiokehitykseen voisivat tulla selkeämmin esille.

Valtiovarainministeriö katsoo ehdotuksen selkeyttävän nykyistä sääntelyä ja luovan selkeämmän alueen automaattiselle päätöksenteolle kuntien ja hyvinvointialueiden palveluissa. Esityksen mukaiset uudet vaatimukset järjestelmille, niiden toiminnan varmistamiselle ja muulle hallinnon toiminnalle lisäävät kuitenkin mahdollisesti kuntien ja hyvinvointialueiden hallinnollista työmäärää ja kustannuksia sekä ne voivat muodostua kehittämistyössä raskaaksi.

Tasa-arvovaltuutetun toimisto katsoo, että myös sukupuolivaikutukset tulisi arvioida. **Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto** katsoo hyväksi täydentää vaikutustenarviointia muun muassa yhdenvertaisuuslain mukaisiin eri syrjintäperusteisiin nähden ja esitetyn suhdetta syrjinnän eri muotoihin sekä tuoda esiin, että edistämismelvoitteet koskevat myös julkista hallintotehtävää hoitavaa yksityistä toimijaa. Lisäksi vaikutuksia tulisi arvioida myös lapsen aseman näkökulmasta sekä tuoda esille tarve lisätä koulutusta ja opastusta syrjinnän kiellosta ja yhdenvertaisuudesta. **Lastensuojelun Keskusliitto** näkee esityksen puutteena, ettei lapsivaikutusarviota ole tehty systemaattisesti.

Vammaisfoorumi ry ja **Samarbetsförbundet kring funktionshinder r.f. SAMS** huomauttavat vammaisvaikutustenarvioinnin puutteesta. **Vammaisfoorumi ry** lisäksi katsoo, että olisi syytä arvioida, miten kohtuulliset mukautukset vammaiselle voidaan ottaa huomioon automaattisessa päätöksenteossa siten, että vammaisindikaattoreita olisi syötetty algoritmeihin ja sitä kautta tulisi viranomaiselle, koulutuksen järjestäjälle, työnantajalle tai tavaran ja palveluiden tarjoajalle heräte kohtuullisten mukautusten suorittamisen mahdollisuudesta vammaisen asioinnin yhteydessä. **Amnesty International** katsoo, että vaikutuksia eri perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta tulee arvioida lainvalmisteluprosessin aikana sekä säännösten voimaantulon jälkeen.

Poliisihallitus, Elinkeinoelämän keskusliitto, sosiaali- ja terveysministeriö, Liikennevakuutuskeskus, Tapaturmavakuutuskeskus, Suomen Yrittäjät ja Kela arvioivat tiedonhallintalailla olevan tietojärjestelmiin liittyviä, laajempia kustannuksia.

HUS-kuntayhtymä, Tapaturmavakuutuskeskus ja Rahoitusvakuusvirasto toteavat, että erityisesti tiedonhallintalain uudet säädökset eivät huomioi erilaisten eri koosten toimijoiden käytettävissä olevia resursseja.

Eläketurvakeskus katsoo, että tiedonhallintalain säännösten osalta ei ole riittävästi otettu huomioon julkista hallintotehtävää hoitavien yksityisten toimijoiden erityispiirteitä ja muuta lainsäädäntöä, jota niihin jo nyt sovelletaan, mikä aiheuttaa tulkintaongelmia eri säädösten välillä.

Digi- ja väestötietovirasto katsoo, että prosessien automatisoinnilla voitaisiin säästää merkittäviä resurssisäästöjä. **Ulosottolaitos, ympäristöministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja Ruokavirasto** katsovat ehdotuksen tuovan ennakoitavuutta automaattisen päätöksenteon hyödyntämiseen.

Patentti- ja rekisterihallitus pitää sääntelyä välttämättömänä palveluiden tarjoamiseksi. **Liikenne- ja viestintävirasto ja Työllisyysrahasto** katsovat, että aluksi prosessien saattaminen vaatimusten mukaiseksi tulee vaatimaan resursseja, joka voi hidastaa kehitystä.

Ulosottolaitos, Eduskunnan apulaisoikeusasiamies ja Syyttäjälaitos katsovat esityksen aiheuttavan muutoksia Hilda-asiakirjarekisteriin.

Kuntaliitto kiinnittää huomiota, että esityksessä ei ole arvioitu, kuinka sääntely vaikuttaa kuntien hallintoon ja päätöksentekoon sekä toteaa automaattisen päätöksenteon edellyttävän kuntien hallintosäännön muuttamista. **Tampereen kaupunki** katsoo, että valmisteluprosessin osalta kustannusvaikutusten selvittäminen on ollut puutteellista, eikä niitä ole käsitelty läpinäkyvästi. Ehdotus ei edistä digitalisaatiota, vaan nostaa järjestelmäkustannuksia, mikä jarruttaa automaattisen päätöksenteon käyttöönottoa. **Porin kaupunki** katsoo, että esitetty lainsäädäntö voi nostaa kynnystä digitalisoida palveluja sekä nostaa kustannuksia. **Helsingin kaupunki** katsoo, että toimintojen toteuttaminen edellyttää ensisijaisesti digitaalisten palveluiden toteuttamisessa hallinnollista osaamista.

Helsingin yliopisto katsoo vaaditun dokumentaation muodostavan suhteellisen suuren hallinnollisen taakan, joka voi vaikuttaa automaattisen päätöksenteon käyttöönoton houkuttelevuuteen, mutta toisaalta selkeyttävän vastuun paikantamista tilanteissa, joissa tietojärjestelmässä löytyisi puutteellisuuksia. **Työttömyyskassojen yhteisjärjestö** katsoo, että pienellä päätösvolyymilla käyttöönotto ei ole kannattavaa ja liika byrokratia saattaa estää automaattisen päätöksenteon käyttöönottoa. **Tieto- ja viestintätekniikan ammattilaiset Tivia ry ja Suomen yrittäjät** toteavat, että mikäli

velvoitteet nostavat kustannuksia merkittävästi, voi moni jättää mahdollisuuden hyödyntämättä. **HUS-kuntayhtymä** katsoo, ettei tiedonhallintalaki huomioi, että pienille toimijoille raskaat määräykset voivat hidastaa tai kokonaan estää automaattisen päätöksenteon hyödyntämisen.

Eläketurvakeskus katsoo hallintolakiin ehdotettujen säännösten mahdollistavan kehittämisen ja käyttöönoton tulevaisuudessa edellyttäen, että tiedonhallintalain säännökset eivät aseta kohtuuttomia vaatimuksia. **Kansaneläkelaitos** katsoo tiedonhallintalaissa asetettujen edellytysten vaikeuttavan toteutusta ja lisäävän kustannuksia ilman merkittävää positiivista vaikutusta asiakkaan asiointikokemukseen tai oikeusturvaan. **Keva** katsoo ehdotettujen tiedonhallintalain yksityiskohtaisten säännösten aiheuttavan jossain määrin lisätyötä ja kustannuksia mahdollisten muutosten toteuttamisessa. **Liikennevakuutuskeskus** katsoo tiedonhallintalain 6 a luvun säännösten muodostavan esteen tai vähintäänkin haittaavan ja hidastavan automaatiokehitystä vakuutusalailla ja heikentävän vakuutusyhtiöiden toimintaedellytyksiä. **Maatalousyrittäjien eläkelaitos** katsoo tiedonhallintalaissa edellytettyjen toimien lisäävän hallinnollista työmäärää ja vaatimuksien tekevän prosessien käyttöönoton hallinnollisesti työlämmäksi ja siten hidastaa digitalisaatiota. Myös **Verohallinto** ja **Oikeusrekisterikeskus** toteavat lausunnoissaan, että ehdotettu tiedonhallintalain 6 a luku aiheuttaisi varsin mittavaa hallinnollista lisätyötä. **Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin arkisto** katsoo uuden dokumentaatio- ja säilytysvelvoitteiden olevan hidaste käyttöönoton kannalta.

Tapaturmavakuutuskeskus katsoo, että tiedonhallintalain ehdotukset tulevat todennäköisesti hidastamaan tai estämään automaattista päätöksentekoa koskevan kehittämisen ja käyttöönoton tulevaisuudessa. Ehdotuksessa ei ole otettu kantaa ehdotettavan sääntelyn vaikutuksiin vakuutusyhtiöiden väliseen ja kilpailulainsäädännön edellyttämään kilpailuun. Kaipaa arviointia myös muun muassa suhteesta kilpailu- ja liikesalaisuuslainsäädäntöön. **Hyvinvointiala HALI ry ja Elinkeinoelämän keskusliitto** katsovat, että säädökset kokonaisuutena saattaisivat johtaa automatisoinnin vaikeutumiseen ja sen kustannusten nousuun viitaten erityisesti tiedonhallintalakiin ehdotettuihin muutoksiin. **Verohallinto** näkee tiedonhallintalakiin ehdotettavien muutoksien aiheuttavan viranomaisilla mittavaa hallinnollista lisätyötä.

Tapaturmavakuutuskeskus ja Finanssiala ry katsovat, että ehdotuksessa otettu tulkinta julkisesta hallintotehtävästä ja sääntelyä edellyttävästä delegointioikeudesta rajoittaisi nykyiseen ulkoistamistulkintaan perustuvaa ulkoistamismahdollisuutta ja aiheuttaisi muun muassa kustannuksia. Esitetyn sääntelyn vaikutuksia tulisi arvioida ulkoistamisen mahdollisuuksien näkökulmasta. **Finanssiala ry** katsoo esitetyn sääntelyn lähtökohdana olevan tietojärjestelmien kehittämisen ja ylläpidon julkisen vallan käyttämisenä tai julkisen hallintotehtävän hoitamisena johtavan hankaliin tulkintatilaa-

teisiin. Toimitussopimusten kustannusten nousu heijastuisi välittömästi tilaajan hankinta- ja kehittämiskustannuksiin. **Työeläkevakuuttajat TELA ry** on lausunnossaan kertonut, että pelkästään työeläkeyhtiöiden kustannukset ovat useita miljoonia euroja.

Ammattiliitto Pro näkee taloudellisiin vaikutuksiin sisältyvän epävarmuutta ja vaikutusten täsmentymisen välttämättömänä kokonaiskuvan saamiseksi. Näkee myös hyötypotentialien sekä työllisyyttä ja työelämää koskevan arvioinnin puutteellisena. Arvio tiedonhallintalain 6 a luvun vaatimusten toteuttamisen nykyisiin toimintaprosesseihin aiheuttavan valtion virastoille yhteensä noin 20–40 henkilötyövuoden sekä noin 1,5–4 miljoonan euron kertaluonteisen resurssitarpeen vuosille 2023–2024. Vuositasolla tarve olisi noin 6–20 henkilötyövuotta ja noin 0,5–1,5 miljoonan euron lisäys nykyisiin resursseihin 2024 vuodesta eteenpäin. Palveluautomaatioita jo hyödyntäville valtion virastoille tulevien digipalvelulain 6 a §:n vaatimusten toteutuksen aiheuttamat kustannukset on arvioitu olevan 10 000–50 000 euroa per palvelu.

Osa lausunnonantajista katsoo, että taloudellisia vaikutuksia ja kustannuksia ei oltu arvioitu riittävästi tai niitä tulisi vielä arvioida (**Eduskunnan apulaisoikeusasiamies, Digi- ja väestötietovirasto, Kuntaliitto, Tampereen kaupunki, Teuvan kunta, Työeläkevakuuttajat TELA ry, Tapaturmavakuutuskeskus, Poliisihallitus, Ammattiliitto Pro**). **Finanssiala ry, Työeläkevakuuttajat TELA ry, Digi- ja väestötietovirasto, Eläketurvakeskus, Tampereen kaupunki, Tapaturmavakuutuskeskus ja Liikennevakuutuskeskus toteavat**, että eri sääntelyvaihtoehtoja tai sääntelyn vaikutuksia ei ole arvioitu riittävästi. **Kotimaisten kielten keskus** nosti kielen, kielenhuollon ja kieliteknologioiden asiantuntijoiden roolin automatisaatiossa, joka on otettava myös kustannuksissa huomioon.

1.4 Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Oikeuskanslerinvirasto katsoo, että siirtymäaikaa ei ole syytä säätää kovin pitkäksi koska automaattista päätöksentekoa koskeva nykytila ei ole lainmukainen ja pitää välttämättömänä, etteivät aiemmat järjestelmät ja toimintaprosessit jää sisällöltään ja ominaisuuksiltaan ehdotettavien vaatimusten ulkopuolelle. **Eduskunnan apulaisoikeusasiamies** pitää vuoden siirtymäaikaa perusteltuna.

Ehdotuksen mukaista 12 kuukauden siirtymäaikaa kannattavat myös **valtiovarainministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, Tulli, Työllisyysrahasto ja Jyväskylän yliopisto. Veronmaksajain Keskusliitto** pitää esitettyjä siirtymäaikoja kohtuullisina.

Ympäristöministeriö ja **Jyväskylän yliopisto** katsovat, että on tärkeää saada sääntely mahdollisimman pian voimaan. **Tiedonhallintalautakunta** katsoo, että lain voimaantuloa tulisi siirtää alkamaan 1. syyskuuta 2023 alkaen. **Maanmittauslaitos** katsoo, että mikäli laki saadaan voimaan vuoden 2023 alkupuolella, aiheuttaa se kustannuksia ja aikataulupaineita. **Hyvinvointiala HALI ry ja Elinkeinoelämän keskusliitto** katsovat, että hallintolain muutokset on perusteltua saattaa voimaan mahdollisimman nopeasti.

Ympäristöministeriö ja **sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö** katsovat, että ehdotettu siirtymäaika saattaa olla liian lyhyt joillekin hallinnonaloille. Siirtymäaika liian lyhyenä pitivät myös **Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira, Finanssiala ry, Liikennevakuutuskeskus, Ruokavirasto, Tapaturmavakuutuskeskus ja Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta. Turun kaupunki ja Poliisihallitus** katsovat, että arvioinnissa tulee ottaa huomioon prosessi kokonaisuudessaan. **Maahanmuuttovirasto** katsoo, että hallintolain 53 f-g §:iä koskeva siirtymäsäännös tulisi koskea myös Maahanmuuttoviraston prosesseja ja Maahanmuuttoviraston tulisi voida jatkaa käytäntöään siirtymäaikana.

Siirtymäajan pidentämistä 24 kuukauteen pääasiassa tiedonhallintalain osalta ehdottivat **Työttömyyskassojen Yhteistyöjärjestö, Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Verohallinto, Digi- ja väestötietovirasto, Helsingin kaupunki ja Tieto- ja viestintätekniikan ammattilaiset TIVIA ry. Työ- ja elinkeinoministeriö** pitää siirtymäaika melko lyhyenä ja katsoo, että se tulisi järjestää esimerkiksi siten, että olemassa oleva automaatio olisi saatettava esitettyjen säännösten mukaiseksi ilman aiheutonta viivytystä, ja viimeistään 24 kuukauden kuluessa muutosten voimaantulosta. **HUS-kuntayhtymä** katsoo, ettei lainsäädäntö saisi tulla voimaan samaan aikaan kun hyvinvointialueet ja HUS-yhtymä aloittavat toimintansa. Ehdottaa siirtymäsäännöstä pidennettävän 18 tai 24 kuukauteen, mikäli voimaantuloa ei voi määrätä myöhemmäksi. **Verohallinto** katsoo perustelluksi harkita vaihtoehtoa, jossa vaatimuksia ei sellaisenaan sovellettaisi jo käytössä oleviin automaattisiin toimintaprosesseihin. **Aluehallintovirastojen valtakunnallinen hallinto- ja kehittämisspalvelut -vastualue** katsoo digipalvelulain siirtymäajan olevan lyhyt ja se tulisi arvioida uudestaan.

Eläketurvakeskus katsoo, että lailla ei pidä asettaa samoja vaatimuksia jo voimassa oleviin, toimiviin automaattioratkaisuihin ja katsoo, että jo käytössä olevien automaatio-prosessien saattamiselle lain mukaiseksi pitäisi varata useamman vuoden siirtymäaika. **Kansaneläkelaitos** esittää, että takautuvuudesta ja siirtymäajasta luovutaan ja että tarvittavat korjaukset järjestelmiin tehdään niiden normaalin uudistamistyön yhteydessä.

2 Laki hallintolain muuttamisesta

2.1 Yleiset ja muut hallintolakia koskevat huomiot

Oikeuskanslerinviraston mukaan ehdotus on perusteltu systematiikan kannalta ja katsoo, että lainsoveltajan näkökulmasta on tuotu esiin hyödyllisiä asioita. **Eduskunnan apulaisoikeusasiamies** pitää hyvänä, että laeissa määriteltyjen edellytysten täytyessä jää viimekädessä viranomaisen harkintaan, hyödyntääkö se toiminnassaan automaattista käsittelyä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo säännösten olevan lähtökohtaisesti selkeitä ja tarkoituksenmukaisia. **Sosiaali- ja terveysministeriö**, **Suomen Yrittäjät**, **Aalto-yliopiston Oppimispalvelut**, **Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö**, **Veronmaksajain Keskusliitto ry**, **Elinkeinoelämän keskusliitto**, **Verohallinto**, **Kansaneläkelaitos**, **Kansalliskirkko**, **Työllisyysrahasto** ja **Hyvinvointiala HALI ry** kannattavat hallintolakiin esitettyjä säännöksiä. **Metsähallituksen** mielestä luku on selkeä. **Suomen asiantuntijaliitto** katsoo, että hallintolain 8b luvun perustelut selkeyttävät ja rajoittavat automaattisen ratkaisemisen käyttöä riittävän selkeästi. **Syyttäjälaitos** katsoo määritelmien ja edellytysten olevan riittäviä. **Tapaturmavakuutuskeskus** katsoo, että säännökset ovat välttämättömiä tietosuoja-asetuksen näkökulmasta, mutta sääntelyn lähtökohta ei ole teknologianeutraali.

Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää harkinnanvaraisten asioiden poisrajaamista automaattisesta päätöksenteosta kannatettavana.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että jossain määrin epäselväksi jää erityissääntelyn tarve automaattisen päätöksenteon soveltamisalaan kaupparekisterissä, rekisteriin merkityn oikeussuojakeinoihin sekä automaattisesta ratkaisemisesta tiedottamiseen.

Valtiovarainministeriö katsoo, että merkittävä osa ratkaistavia asiaryhmiä jäisi automaation ulkopuolelle joka edellyttää erityislainsäädäntöä. **Puolustusministeriö** katsoo, että viranomaisilla on velvollisuus varmistua, että automaattisen päätöksentekojärjestelmän käyttö ei vaaranna hyvän hallinnon, oikeusturvan ja perusoikeuksien toteutumista. **Oikeusrekisterikeskus** toivoo perustelutekstejä täydennettävän niin, että mainittaisiin, että ehdotettu sääntely koskee myös hallintopäätöksiä, joilla ei ole tietosuojasäännöksissä kuvattuja suoria oikeusvaikutuksia hallinnon asiakkaaseen.

Ympäristöministeriö kannattaa, että sääntely on rajattu koskemaan asioiden automaattista ratkaisemista eikä siten avustavan automaation käyttämiselle muodostu esteitä.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto katsoo, että ehdotetun sääntelyn lähtökohdat ovat perusteltuja erityisesti syrjinnän kiellon ja yhdenvertaisuuden toteutumisen näkökulmista.

Kuntaliitto on lausunut, että esityksessä ei ole huomioitu tietosuoja-asetuksen vaatimusta olla kohdistamatta automaattista päätöksentekoa lapseen tai sen vaikutuksia soveltamisalaan. **Kotimaisten kielten keskus** kaipaa mainintaa hallintolain kielipykälän vaatimuksesta asiallisuuteen.

Turun kaupunki katsoo, että hallintolakia tulisi selkeyttää sen osalta, luodaanko automaattisen päätöksenteon käyttöönottajille valtakunnallisesti yhteisiä tarkempia kriteerejä ja linjauksia koskien käsittelysääntöjä. Katsoo, että kuntakohtaisesti soveltamisessa saattaisi ilmetä erilaisia toimintamalleja, joilla voisi olla vaikutusta myös yhdenvertaisuuteen heikentävästi. Pitää hallintolain 8b lukua pääosin selkeänä ja kuvaavana, mutta esityksestä jää vaillinaiseksi se, mihin viranomaisen harkinnanvaraisuuden arvioinnin suhteuttaa. **Tieto- ja viestintätekniiikan ammattilaiset TIVIA ry** kysyy lausunnossaan päätöksenteon kriteereistä ja harkinnanvaraisuuden valvonnasta. **Vammaisfoorumi ja Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta** katsoo, että pykälät voisivat vaatia tarkennusta.

Hyvinvointiala HALI ry ja Elinkeinoelämän keskusliitto kannattavat lähtökohtaisesti hallintolain 8b luvun säännöksiä, mutta katsoo ehdotusten olevan liian rajoittavia suhteessa mahdollisesti hyödynnettäviin teknologioihin. Lisäksi käyttöaläsäännöstä tulisi laajentaa niin, että se sallii myös tekoälyn sillä tasolla, että päätöksentekotapa pystytään selittämään riittävällä tarkkuudella. Ehdottaa jatkovalmistelussa vielä harkittavaksi, voidaanko käytettävien teknologioiden piiriä laajentaa. **Elinkeinoelämän keskusliitto** katsoo myös, että kategorisen kiellon sijaan lainsäädännössä pitäisi jatkossa pyrkiä määrittelemään, missä määrin ja millä ehdoilla järjestelmien käyttäminen olisi mahdollista myös tilanteissa, joihin liittyy harkintavaltaa. **Digi- ja väestötietovirasto** katsoo tärkeäksi, että yleissääntely on luonteeltaan mahdollistavaa.

Åbo Akademi katsoo, että päätöksenteon perustana tulisi olla myös aineellinen lainsäädäntö. Katsoo, että kuntalain sekä hyvinvointialueista annetun lain rajoittavat delegoimisäädännökset voisivat estää käyttöönoton kunnissa ja hyvinvointialueilla. Lisäksi käytettyjen rekistereiden luettelo pitäisi ilmetä päätöksessä automatisoidun päätöksenteon läpinäkyvyyden ja asianosaisen ymmärtämisen edistämiseksi.

Rahoitusvakuusvirasto katsoo, että jatkovalmistelussa olisi hyvä vielä kiinnittää huomiota yleislakien suhteesta jo voimassa olevaan erityislainsäädäntöön, joita säädettyessä ei ole ollut automaattista päätöksentekoa koskevaa yleissääntelyä.

Valtiontalouden tarkastusvirasto katsoo muutoksen olevan toteutuessaan suuri periaatteellinen muutos, koska aikaisemmin kaikki hallintopäätökset on hyväksynyt ja tarkistanut vähintään yksi henkilö.

2.2 Automaattisen ratkaisemisen määritelmä

Määritelmää puoltavat **liikenne- ja viestintäministeriö, Suomen asianajajaliitto, Ulosottolaitos, Aalto-yliopiston oppimispalvelut, Tulli, Rahoitusvakuusvirasto, Liikenne- ja viestintävirasto, Aluehallintovirastojen valtakunnallinen hallinto- ja kehittämispalvelut -vastuualue ja Jyväskylän yliopisto. Veronmaksajain Keskusliitto** pitää määritelmää ja sääntelyn rajausta oikeasuuntaisena. **Valtiovarainministeriö** pitää rajausta perusteltuna.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies katsoo, että soveltamisalan rajaaminen pelkästään lopullisiin ratkaisuihin saattaa tarpeettomasti rajata automaattisen ratkaisutoiminnan käyttömahdollisuuksia, mutta pitää perusteltuna että tarkoituksena on rajata soveltamisalasta pois koneoppimiseen perustuvat käsittelysäännöt, vaikkakin säännöstä itsessään tulisi vielä täsmentää. Myös **Oikeuskanslerinvirasto** kannattaa vahvasti ettei ehdotetulla sääntelyllä tarpeettomasti rajoiteta tai estetä viranomaisten käytössä jo nykyisin olevien avustavan automaation työkalujen hyödyntämistä. Toteamusta siitä, salliiko vai kieltäkö ehdotettu sääntely automaation hyödyntämisen tosiasiallisessa hallintotoiminnassa tai minkä tyyppisessä tosiasiallisessa hallintotoiminnassa viranomaiset nykyisinkin hyödyntävät automaatiota ja miten nyt ehdotettu sääntely tällaiseen suhteutuu ei esitysluonnoksessa ole. **HUS-kuntayhtymä** katsoo, ettei määritelmä näyttäisi tässä muodossaan koskevan tosiasiallista hallintotoimintaa ja pyytää myös täsmentämään määritelmää tältä osin. Myös **sosiaali- ja terveysministeriö, Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic ja Palvelualojen työnantajat Palta ry** toivovat tuotavan selkeämmin esille esityksen suhde tosiasialliseen hallintotoimintaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että ehdotus ei kaikilta osin täytä tavoitetta siitä, että valmisteltavassa lainsäädännössä ei perusteettomasti rajoitettaisi automaation käyttöä ratkaisutoiminnassa. Epäselväksi jää automaation hyödyntäminen tilanteissa, joissa osa asiasta ratkaistaan automaattisesti ja sen jälkeen osan asiasta ratkaisee ihminen puuttumatta mitenkään automaattisesti ratkaistuun osaan sekä mahdollisuus ratkaista erityislainsäädännöllä asioita, joihin se hallinnon lainalaisuusperiaate ja oikeusturva huomioon ottaen soveltuu. **Sosiaali- ja terveysministeriö** katsoo, että olisi

ollut selkeämpää säätää määritelmä siten, että lainsoveltaja voi ymmärtää mitä laissa automaattisella ratkaisemisella tarkoitetaan. Myös **ympäristöministeriö** katsoo, ettei automaattisen ratkaisemisen määritelmä käy selkeästi ilmi.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto pitää ehdotetun säännöksen lähtökohtia perusteltuna, mutta tuo esille, että käsittelysääntöjä määriteltäessä tulisi arvioida ja huomioida myös viranomaisten velvoite tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti edistää yhdenvertaisuutta, mikä olisi hyödyllistä tuoda perusteluissa nimenomaisesti myös esille.

Digi- ja väestötietovirasto katsoo, että perusteluissa olisi hyvä avata tarkemmin määritelmää ja mahdollisuuksia sen rajaamiseen. Pitää epäselvänä rekisterimerkinän vaikutusta etuun, oikeuteen tai velvollisuuteen. On myös epäselvää, miten pitkälle tosiasiallisten vaikutusten arvioimisessa tulisi mennä. Perusteluissa olisi hyvä arvioida miten tulisi suhtautua määritelmän ulkopuolelle jääviin automatisoituihin toimiin siksi, että niiden ei katsottaisi vaikuttavan kenenkään oikeuksiin, etuihin tai velvollisuuksiin. Lisäksi nostaa esimerkkien tarpeen ja katsoo muun muassa, että perusteluissa olisi hyvä kuvata myös tietojen ilmoitus- ja luovutusketjuja.

Maahanmuuttovirasto katsoo, ettei luonnoksesta käy ilmi, mitä on pidettävä riittävänä tarkastuksena.

Maatalousyrittäjien eläkelaitos katsoo, ettei yksityiskohtaisten perustelujen perusteella ole yksiselitteisen selvää pidetäänkö vakuutus päätökseen tai sopimukseen perustuvaa vakuutusmaksun maksuunpanoa automaattisena asiaratkaisuna. **Uudenmaan ELY-keskus** katsoo, että määritelmää olisi hyvä tarkentaa ja tarvittaessa laajentaa, jotta asian tila olisi selkeä kaikkien asioiden osalta. **KEHA-keskus** pyytää täsmentämään asioita, jotka viranomaisen voi ratkaista automaattisesti sekä rajata selkeämmin ja suppeammin sääntelyn piiriin kuuluvia asioita.

Liikenne- ja viestintävirasto toteaa, että automaation kehittyessä erityislainsäädäntöön liittyviä ilmoitus- ja rekisteröintimenettelyitä voidaan automatisoida siten, että ne eivät välttämättä edellytä viranomaisen konkreettisia toimija, joilta osin hallintolain päivittämiseksi saattaa olla jatkossa tarvetta. **Ruokavirasto** katsoo, että perusteluissa voitaisiin ottaa kantaa selvyuden vuoksi myös rekisteröinteihin ja katsoo, että perustelut olisivat selkeämmät, jos eroteltaisiin esimerkiksi mitkä ilmoitukset ja päätökset ovat automaattista ratkaisemista ja mitkä ei. Lisäksi näkee perusteluissa joitain ristiriitaisuuksia pykäläluonnokseen nähden.

Kuntaliitto katsoo, että automaattisen päätöksenteon soveltaminen on jossain määrin tulkinnanvaraista ja riippuvaista siitä, miten päätöksenteko on järjestetty. Se ei myöskään kannata, että sääntelyn soveltamisalaa rajataan esittelymenettelyn osalta ja sen osalta perusteluista tulisi vielä tarkentaa ja jättää tältä osin harkintavaltaa. **Helsingin kaupunki** pitää tärkeänä, ettei ehdotettu muotoilu sulje kategorisesti pois yksittäisiä asiaryhmiä ja mahdollistaa tarvittavan liikkumavaran esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollossa maksuja koskevien päätösten osalta.

Eläketurvakeskuksen mukaan perusteluissa olisi hyvä tuoda esiin myös väliaikaiset päätökset sellaisina päätöksinä, jotka jäävät soveltamisalan ulkopuolelle, koska ne eivät kuulu tietosuoja-asetuksen kiellon piiriin. Sen näkemyksen mukaan teknisuonteisia tarkistuksia, kuten indeksitarkistuksia, ei tulisi pitää hallintolaissa tarkoitettuna automaattisena päätöksentekona.

Keva kiinnittää huomiota siihen, että sellaisiin tilanteisiin, jossa luonnollinen henkilön osallistuu asian käsittelyyn jossain vaiheessa, mutta sinällään itse ratkaisu voidaan päätellä automaattisesti eikä sitä erikseen tarkisteta enää loppuvaiheessa, ei oteta kantaa.

Verohallinto katsoo oman tulkintansa kautta määritelmän toimivaksi. **Kansaneläkelaitos** katsoo määritelmän soveltuvan toimintaansa. **Työllisyysrahasto** katsoo määritelmän vastaavan sitä, mitä automaattisella päätöksenteolla vakiintuneesti tarkoitetaan. **Suomen asianajajaliitto** toteaa, että määritelmäsäännöksen selkeyttä tulisi tarvittaessa tarkastella uudelleen, kun käytännön soveltamisesta on saatu tietoa.

Maanmittauslaitos katsoo tärkeäksi, että edellytyksillä on laista ja sen perusteluista ilmenevä selkeä soveltamisala, jotta vaatimuksia ei tarpeettomasti aleta soveltaa alueilla, joihin niitä ei ole tarkoitettu. Lisäksi esittää säännöksen uudelleenmuotoilemista.

Valtiontalouden tarkastusviraston näkemyksen mukaan tulisi käydä selvemmin ilmi, että automaattinen päätöksentekomenettely ei vapauta miltään osin noudattamasta muualta lainsäädännöstä asiaan kohdistuvia vaatimuksia.

2.3 Ratkaistavien asioiden käyttöala ja raja

Oikeuskanslerinvirasto katsoo, että rajausta siitä, että automaattisesti ei voitaisi ratkaista tapauskohtaista harkintaa vaativia asioita, on selkeä ja perusteltu, vaikka näkee toisen momentin jälkimmäisen virkkeen jossain määrin epäselväksi ja automaation sallivan säännöksen sisältävän avoimuutta ja tulkinnanvaraisuutta. Katsoo, että säätä-

misjärjestysperusteluissa tulisi vielä perustella tarkemmin, että ehdotettu sääntely johtaa automaation tarkkarajaiseen ja täsmälliseen toimivaltaperustaan sekä käsitellä miten torjutaan riski siitä, että automaation hyödyntäminen ei tosiasiallisesti johda kehitykseen, jossa hallinnon asiakkaiden yksilölliset tarpeet ja tilanteet sivuutetaan. **Oikeuskanslerinvirasto sekä Eduskunnan apulaisoikeusasiamies** katsovat, että olisi myös arvioitava tulisiko *käsittelysäännöt* määritellä. **Oikeuskanslerinvirasto** ehdottaa myös arvioitavaksi informatiivista viittausta tiedonhallintalakiin. Myös **sosiaali- ja terveysministeriö** toivoo käsittelysääntöjä koskevia ilmaisuja täsmennettävän sekä otettavan huomioon ja täsmennettävän myös tiedonhallintalakiin ehdotetut käsittelysääntöjä koskevat ehdotukset. Myös **Turun kaupunki** ja **Vammaisfoorumi** kaipaavat selvennystä käsittelysääntöihin.

Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo ehdotetun rajauksen olevan selkeä ja pitää hyvänä, ettei käyttöalaa ole rajattu vain luonnollisiin henkilöihin. Pitää oppivan tekoälyn rajausta perusteltuna. **Työllisyysrahasto, Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri, Poliisihallitus** ja **Vammaisfoorumi** kannattavat tai pitävät rajausta onnistuneena tai perusteltuna. **Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö** pitää hyvänä, että lakimuutoksella ei muuteta lainsäädäntöä liittyen päätöksentekoa avustavaan automaatioon.

Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan rangaistusluonteisten seuraamusten automaattisen määräämisen kategorinen kieltä ei ole perusteltua ja katsoo seuraamusten osalta keskeiseksi automaattisen päätöksenteon rajoittamisen vain sellaisiin tilanteisiin, joihin ei sisälly tapauskohtaista harkintaa. Tiedonhallintalakiin tulevat suoja- ja toimenpiteet yhdessä muuhun lainsäädäntöön pohjautuvien suoja- ja toimenpiteiden kanssa turvaisivat riittävästi asianosaisen oikeusturvaa myös niissä tilanteissa, joissa määrätään rangaistusluonteista seuraamusta. Lisäksi erityislainsäädännön säätämisen kannalta on ongelmallista, ettei kiellon syitä ole tarkemmin perusteltu. Ehdottaa vaihtoehtona, että pykälässä säädetään rangaistusluonteisten seuraamusten määräämisestä automaattiossa erikseen. **Työ- ja elinkeinoministeriö** katsoo myös, että jatkovalmistelussa olisi vielä harkittava tulisiko yleislainsäädännössä mahdollistaa hallinnollisen seuraamusmaksun määrääminen automaattiossa, jos siihen ei sisälly olennaista harkinnanvaraisuutta. **Valtiokonttori, Liikenne- ja viestintävirasto** ja **Poliisihallitus** pitävät rangaistusluonteisten hallinnollisten seuraamusten määräämisen kiellosta poikkeamisen mahdollisuutta erityislainsäädännössä tarkoituksenmukaisena. **Verohallinto** on todennut, että sen on välttämätöntä hyödyntää automaattista päätöksentekoa seuraamusten ja oikaisuvaatimusten käsittelyssä ja ehdottaa ettei nimenomaista kieltä olisi.

Korkein hallinto-oikeus, Aluehallintovirastojen valtakunnallinen hallinto- ja kehittämispalvelut -vastuualue, Veronmaksajien keskusliitto, Åbo Akademi ja **Ruokavirasto** katsovat oikaisuvaatimusta tai rangaistusluonteisten hallinnollisten seuraamusten määräämistä koskevan rajauksen olevan oikea. **Oikeuskanslerinvirasto,**

Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto, KEHA-keskus, Metsähallitus, Uudenmaan ELY-keskus ja Amnesty International kannattavat oikaisuvaatimukseen liittyvää rajausta. **Oikeuskanslerinviraston** mukaan asian viivytyksettömän käsittelyn turvaamiseksi oikaisuvaiheessa voitaisiin kuitenkin mahdollisesti hyödyntää automaatiota siltä osin kuin kyse olisi oikaisuvaiheen avustavista toimenpiteistä. Osassa hallintokanteluasioita voisi olla oikeusturvaa ja oikeusvarmuutta sekä riittävän yksilöllistä käsittelyä vaarantamatta mahdollista hyödyntää myös automaattista päätöksentekoa.

Helsingin hallinto-oikeus esittää harkittavaksi, voisiko säännöstä, jonka mukaan viranomaisen voi ratkaista automaattisesti asian, johon ei sisälly seikkoja, jotka viranomaisen etukäteisen harkinnan mukaan edellyttäisivät tapauskohtaista harkintaa, tai johon sisältyvät tapauskohtaista harkintaa edellyttävät seikat virkamies tai muu asian käsittelijä on arvioinut, yksinkertaistaa. Lisäksi se katsoo, että on mahdollista että asian soveltuvuus automaattisen ratkaisuntekoon saatetaan muutoksenhakuun. Pitää esimerkiksi takaisinperintää haastavana ratkaista automaattisesti. **Kanta-Hämeen käräjäoikeus** pitää käyttöalaa ja rajausta tarkkarajaisina.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto pitää erinomaisena, että perusteluissa nimenomaisesti viitataan yhdenvertaisuuslain syrjintäkieltoihin sääntelynä, jonka noudattamisen viranomaisen on varmistettava käsittelysääntöjä määrittäessään. Katsoo **Aluehallintovirastojen valtakunnallinen hallinto- ja kehittämisspalvelut -vastuualue** kanssa viittauksen tiedonhallintalakiin kannatettava.

Valtiontalouden tarkastusvirasto katsoo, että tapauskohtaista harkintaa edellyttävien asioiden siirto, jos virkamies tai muu asian käsittelijä on ne arvioinut, merkitsisi toteutuessaan heikentymistä oikeusturvan ja lainmukaisuuden toteutumisen varmistukseen. Katsoo hallinnon yleislainsäädännön rakenteen selkeyden heikentyvän, kun automaattisen ratkaisemisen käyttöönoton edellytyksistä ja käyttöönotossa noudatettavasta menettelystä säädetään tiedonhallintalaissa.

Kuntaliitto katsoo, että ehdotettu lainsäädäntö tulee aiheuttamaan hyvin erilaisia käytäntöjä ja jossain määrin jää epäselväksi, voidaanko viranomaisen itseoikaisuun soveltaa automaattista päätöksentekoa. **Sosiaali- ja terveysministeriö ja Työllisyysraho** pitävät toisen momentin luettavuutta hankalana. **Aluehallintovirastojen valtakunnallinen hallinto- ja kehittämisspalvelut -vastuualue** toivoo säännöstekstiä täsmennettävän jatkovalmistelussa, koska se on ehdotetussa muodossaan yleisluontoinen ja mitänsanomaton.

Tampereen kaupunki kannattaa valittua rajausta, muttei viittausta tiedonhallintalakiin. **Turun kaupunki ja Jyväskylän yliopisto** pitävät myös rajausta selkeänä. **Åbo Akademi** arvioi pitäisikö koneoppimistekniikan kielto sisällyttää säännökseen. **Helsin-**

gin yliopisto kannattaa taas ehdotettua rajaamista, jotta tekoälyn käyttämiselle tosiasiallisessa hallintotoiminnassa ei tule esitetyn lainsäädännön myötä esteitä. Esityksessä olisi syytä tarkentaa, että automaattinen päätöksenteko voi perustua myös yliopistojen itsehallintonsa puitteissa antamiin normeihin.

Digi- ja väestötietovirasto esittää tuotavan esimerkkien avulla esiin, mitä asioita katsotaan kuuluvan ja toisaalta ei katsota kuuluvan käyttöaläsäännöksen piiriin.

Verohallinto näkee käyttöaläsäännöksen onnistuneena. Katsoo vaihtoehdoksi, ettei hallintolaissa kiellettäisi seuraamusten ja oikaisuvaatimusten ratkaisemista automaattiossa, vaan viranomaisen olisi harkittava hallintolain 53 e §:n 2 momentissa asetettujen kriteerien perustella minkälaisissa tilanteissa seuraamus voitaisiin määrätä automaattisesti. **Rahoitusvakausvirasto** katsoo ehdotettua muotoilua toimivana käsittelysääntöjen kanssa. **Maatalousyrittäjien eläkelaitos** katsoo ehdotetut rajoitukset tarkoituksenmukaisina.

Suomen asianajajaliitto katsoo, että automaattisen valmistelun jääminen kokonaan sääntelyn ulkopuolelle ei edesauta siihen liittyvien oikeusturvaongelmien tunnistamista ja katsoo automaation käytön epäjohdonmukaisena käytön asioissa, joita ei kuitenkaan voi ratkaista automaattisesti. Mikäli automaatiota tosiasiallisesti käytetään valmistelussa, tulisi olla sitä koskevaa erillistä sääntelyä.

Suomen Yrittäjät pitää ehdotettua käyttöalaa perusteltuna, mutta katsoo että sääntely ei saa muodostaa perusteettomia esteitä automaation hyödyntämiseksi päätöksenteossa tai muutoin estää tarkoituksenmukaista ja tarpeellista automatisointia. On perusteltua, että säännöksen ulkopuolelle rajautuisi avustava automaatio.

HUS-kuntayhtymä katsoo, että selkeintä olisi, jos määrittely olisi yksiselitteinen eikä lain soveltamisalaa tarvitsisi jättää tulkinnan varaan. **Suomen metsäkeskus** katsoo, että jää epävarmaksi, miten laajasti viranomainen voisi määritellä päätteysääntöjä tilanteessa, jossa sovellettavat säännökset mahdollistavat laajan tarkoituksenmukaisuusharkinnan tyypisen oikeudellisen harkinnan.

Veronmaksajain Keskusliitto esittää harkittavaksi, pitäisikö jo yleislainsäädännön tasolla määritellä tarkemmin niitä kriteereitä, jolloin asia ei luonteensa puolesta soveltuisi automaattiossa päätöksenteossa ratkaistavaksi sekä tulisiko laissa säätää täsmällinen euroraja päätöksenteon kohteena olevaan asianosaiseen kohdistuville taloudellisille seuraamuksille, jonka ylittyessä asia siirtyisi aina henkilön ratkaistavaksi, jos kyseessä on asianosaisen vahingoksi tai vaatimuksen vastaisesti tehtävä ratkaisu. Esittää myös harkittavaksi, että yleislaissa rajattaisiin automaation käyttöä rangaistusluonteisten maksujen määräämisessä ja myös erityislakien nojalla.

Tulli on todennut sitä koskevan erityislainsäädännön olevan valmistelussa oikaisuvaatimuksen kiellosta poikkeamiseen liittyen. **Kansaneläkelaitos** toteaa käyttöalan soveltuvan toimintaansa.

2.4 Oikeussuojaedellytyksestä

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies pitää ilmaisua ”*samaan rekisterinpitäjään kuuluva viranomainen*” epäonnistuneena. Viittaa tietosuojaoikeudellisen suojan tarvetta koskeviin perusteluihin todeten ettei ole täysin vakuuttunut siitä, etteikö hallinnossa esiintyisi tilanteita, joissa asianosaisella voi olla oikeussuojan tarve, vaikka hänen vaatimuksensa olisi hyväksytty.

Oikeuskanslerinvirasto katsoo oikaisuvaatimuksen soveltuvan erittäin hyvin tietosuojaoikeudelliseksi suojatoimeksi. **Veronmaksajain Keskusliitto** katsoo, että tietosuojaoikeudellisena toimenpiteenä oikaisuvaatimus toimii rekisteröidyn oikeuksien toteutumisen varmistajana vain, jos käsittelyaika on kohtuullinen.

Tietosuojavaltuutettu on kiinnittänyt huomiota siihen, että esityksen perusteluiden mukaan erityislaila voitaisiin poiketa rekisteröidyn oikeudesta vaatia ihmistä tekemään häntä koskeva päätös. Viittaa yleisen tietosuojasetuksen johdanto-osan kapaleen 63 mukaiseen rekisteröidyn oikeuteen vaatia ihmisen osallistumista tietojen käsittelyyn ja toteaa, ettei kansallisella lailla voida säätää oikeutta poiketa tietosuojasetuksen mukaisista kansallisen harkintamarginaalin käytännön edellytyksistä. Esittää epäilynsä siitä, ettei oikaisuvaatimus täytä näitä edellytyksiä, sillä tiedot on jo käsitelty rekisteröidyn saadessa mahdollisuuden esittää, että luonnollinen henkilö käsittelee tiedot. Toteaa, että heikennykset rekisteröidyn oikeuksiin tästä jo lähtökohtaisesti rajatapauksena pidettävästä oikeussuojakeinosta eivät täyttäisi tietosuojasetuksen mukaisia edellytyksiä rekisteröidyn oikeuksista.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto on lausunut, että säännös on syrjinnän ehkäisemisen ja yhdenvertaisuuden tosiasiallisen toteutumisen kannalta kannatettava. **Lii-kenne- ja viestintäministeriö, Kanta-Hämeen kärjäoikeus, Aalto-yliopiston oppimispalvelut, Tulli ja Työllisyysrahasto** katsovat edellytykset myös perustelluiksi, asianmukaisiksi tai riittäviksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö on esittänyt 53 f §:n otsikoinnin muuttamista tai yhdistämistä 53 e §:ään, sillä se näkee että pykälässä on kyse kuitenkin vain automaattisen ratkaisemisen edellytyksestä. Toivoo lisäksi esimerkkejä millainen on asia joka ei koske toista asianosaista.

Moni kiinnittää huomiota siihen, että oikeussuojaedellytys koskee vain luonnollisia henkilöitä eikä myös oikeushenkilöitä (**Valtiontalouden tarkastusvirasto, Korkein hallinto-oikeus, Helsingin hallinto-oikeus, Ruokavirasto**) Tampereen kaupunki katsoo, että tietosuoja-asetukseen perustuva luonnollista henkilöä koskeva oikeussuojaedellytys kaventaa automaattisen ratkaisemisen käyttöalaa merkittävästi.

Maahanmuuttovirasto katsoo, että sellaisia asiakokonaisuuksia, joissa asianosainen ei ole luonnollinen henkilö tai joissa ei ole toista asianosaista, esimerkiksi mukana hakevaa alaikäistä, eikä näin ollen oikaisuvaatimusedellytystä, ei ole monia ja toteaa että jos lain voimaan tullessa voidaan automaattisesti ratkaista vain näitä, viivästyisi automaattisen päätöksenteon käyttöönotto merkittävästi. Katsoo, että luonnos jättää epäselväksi, onko tarkoitus, että toinen asianosainen estää myönteisen päätöksen automatisoinnin ilman oikaisuvaatimusta silloinkin, kun tämä toinen asianosainen ei ole luonnollinen henkilö, vaan esimerkiksi yritys tai muu oikeushenkilö

Helsingin hallinto-oikeus esittää, että säännökset tulisi kirjoittaa siten, että automaattisella päätöksenteolla ratkaistusta asiasta tulisi aina ennen hallintotuomioistuinin prosessia voida tehdä oikaisuvaatimus sen varmistamiseksi, että hallinto-oikeuteen tulisi vain hallintolain 45 §:n edellyttämällä tavalla perusteltuja varsinaisia hallintopäätöksiä. Pitää erikoisena säännöksen viittausta luonnolliseen henkilöön, johon päätös on kohdistettu, sillä asianosaisen muutoksenhakuoikeus määräytyy muun lain säädännön perusteella. Pitää myös erikoisena viitata siihen, että vaikka viranomaisella ei olisikaan käytössä oikaisuvaatimusta tai vastaavaa menettelyä, on päätöseen tavallisesti silti mahdollista hakea muutosta esimerkiksi valittamalla. **Ruokavirasto** esittää, että oikeudesta oikaisuvaatimuksen tekemiseen automaattisesta ratkaisemisesta säädettäisiin keskitetysti, kuten itse automaattisesta ratkaisemisesta.

Kuntaliitto toteaa oikeussuojaedellytyksen jättävän automaattisen päätöksenteon käyttöalan kapeaksi paikallishallinnossa. Esittää että vähintään säännöskohtaisissa perusteluissa mainittaisiin ehdotetun pykälän suhde kunnallisvalitukseen.

Suomen lakimiesliitto toteaa, että oikeusturvan vuoksi asianosaiselle tulisi aina varata mahdollisuus saada asiansa käsitellyksi manuaalisesti. **Maatalousyrittäjien eläkelaitos** toteaa, että keskeistä asiakkaan kannalta on muutoksenhakumahdollisuus. **Ammattiliitto Pro** pitää oikaisuvaatimusmenettelyä tai muuta vastaavaa maksutonta oikeussuojakeinoa automaattisen ratkaisemisen mahdollistavan lainsäädännön ehdotomana reunaehtona.

Maanmittauslaitos katsoo, että vaatimus sille, että luonnolliseen henkilöön kohdistuvat automatisoidut päätökset edellyttävät oikaisuvaatimusmenettelyn tai sitä vastaavan oikeussuojakeinon olemassaoloa, tuo sellaisenaan haasteen esimerkiksi edellä tarkoitetuissa kirjaamisasioissa. Pitää oikaisuvaatimusmenettelyn tai sitä vastaavan

muun menettelyn säätämistä esivaiheeksi muutoksenhaultaan esimerkiksi yleisiin ali-oikeuksiin ohjautuvien asioiden kannalta mahdollisesti ongelmallisena. **Rahoitusva-kausvirasto** toteaa, ettei sen tekemistä talletussuojakorvauksia koskevista automaattisista päätöksistä voi vaatia oikaisua eikä käytössä ole muuta oikaisuvaatimusta vastaavaa oikeussuojakeinoja. **Verohallinto** kiinnittää huomiota sellaisten ratkaisujen automaattiseen käsittelyyn, joihin ei voi vaatia oikaisua, joiden osalta tulisi mahdollistaa automaattinen ratkaisu määrätyissä selvissä tilanteissa silloinkin, kun verovelvollisen pyyntö hylätään tai toteuttaa oikeus ihmisen osallistumisesta muulla tavalla kuin jälkikäteisellä oikaisuvaatimuksella. **Helsingin yliopisto** katsoo, että oikaisuvaatimusten käyttöalaa yliopistoissa olisi syytä voida laajentaa. Tutkinnon myöntämisen edellytyksiä ei voida tarkistaa automaattisesti koska muutosta haetaan valittamalla suoraan hallinto-oikeuteen.

Digi- ja väestötietovirasto ja **Uudenmaan ELY**-keskus toivovat selvennystä oikaisuvaatimusmenettelyä vastaaviin muutoksenhakekeinoihin. **Uudenmaan ELY-Keskus** katsoo pykälän olevan ongelmallinen työvoimapolitiittisten lausuntojen osalta, johon ei voi hakea oikaisua. **Aluehallintovirastojen valtakunnallinen hallinto- ja kehittämispalvelut -vastuualue** katsoo tarpeelliseksi saada hallintolain tasolle selvennystä siihen, miten tiedonhallintalakiin ehdotettu käyttöönottopäätös suhteutuu oikaisuvaatimusmenettelyyn. Katsoo myös, ettei säännösteksti koskien oikaisuvaatimusta vastaavia oikaisukeinoja avaa niitä piirteitä, kuinka vastaavuutta arvioidaan, vaikka esitysehdoituksen perusteluissa niin sanotaan.

HUS-kuntayhtymä ja **Digi- ja väestötietovirasto** pitävät säännöksen 2 momentin tekstiä vaikeasti tulkittavana. **Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö** on esittänyt tuoda esiin perusteluissa, että 2 momentin kaltaisissa tilanteissa ei olisi mahdollista saada asiaa luonnollisen henkilön käsittelyyn, vaikka asianosainen niin haluaisi. **Digi- ja väestötietovirasto** ehdottaa 2 momenttiin jonkinlaista merkityksen vähäisyyteen liittyvää rajausta toista asianosaista koskemisen osalta. Katsoo myös perusteluissa käsiteltäväksi erilaisia prosessin päättymissyitä ja että asian käsittelyn raukeaminen olisi tarkoituksenmukaista saada automaation piiriin. **Maanmittauslaitos** esittää säännöksen 2 momentin laajentamista koskemaan myös useamman asianosaisen tilanteita.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on arvioinut säännösehdotuksen lisäävän hallintopäätösten saajien välistä epätasa-arvoa, kun mahdollisuus päätöksen saamiseen ihmisen arvioitavaksi riippuisi päätöksensaajan omista edellytyksistä. Pitää huonona myös sitä, että automaattisen päätöksen virheellisyyden huomaaminen jää päätöksensaajan vastuulle. Pitää ehdotusta heikennyksenä nykytilanteeseen verrattuna.

Eläketurvakeskus katsoo, että mikäli vakuutus sopimukseen perustuvien lakisäänteisten vakuutusten maksuunpanoa olisi pidettävä automaattisena päätöksentekona, perustevalitus tulisi voida katsoa oikaisuvaatimusta vastaavaksi oikeussuojakeinoksi.

Maanmittauslaitos katsoo, että sekä maakaareen (540/1995) että huoneistotietojärjestelmästä annettuun lakiin (1328/2018) samoin kuin esimerkiksi kiinteistönmuodostamislakiin (554/1995) olisi säädettävä tarvittavat poikkeussäännökset oikaisuvaatimusmenettelyn osalta. Myös muut lausunnonantajat ovat katsoneet esitetyn sääntelyn aiheuttavan muutostarpeita erityislainsäädäntöön (**Tampereen kaupunki, Tapaturmavakuutuskeskus, Kuntaliitto, Rahoitusvakuusvirasto**). **Veronmaksajien keskusliitto** katsoo, että erityislainsäädännössä täytyy huolehtia siitä, että mahdollinen oikaisuvaatimusten automaattinen ratkaiseminen rajataan asianosaisen hyväksi ratkaistaviin asioihin. **Maahanmuuttovirasto** toteaa, että pykälämuotoilu rajoittaa huomattavasti päätösten tekemistä automaattisesti sen toimivaltaan kuuluvissa asioissa ennen kuin oikaisuvaatimuksesta säädetään ulkomaalaislaissa, kansalaisuuslaissa tai oleskeluoikeutta koskevissa erillislaeissa. Esittää huolensa siitä, että oikaisuvaatimusta koskevia muutoksia ei ole otettu tähän esitysluonnokseen liitelakeina.

2.5 Ratkaisemisesta ilmoittamisesta

Automaattisesta käsittelystä ilmoittamista on pidetty yleisesti perusteltuna (**liikenne- ja viestintäministeriö, Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto, Helsingin kaupunki, KEHA-keskus, Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Uudenmaan ELY-keskus, Veronmaksajain Keskusliitto ry, Työllisyysrahasto**).

Oikeuskanslerinvirasto kannattaa 1 ja 2 momenttiin sisältyviä ehdotuksia ja pitää niitä hallinnon avoimuuden, hyvän hallinnon periaatteiden, julkisuuden ja asianosaisen oikeusturvan kannalta keskeisinä. Kannattaa myös lisätietojen antajaa koskevaa 3 momentin ehdotusta. Pitää tärkeänä, että viranomaisen järjestää lisätietojen antamisen siten, että asiakkaan mahdollinen yhteydenotto ohjautuu viranomaisessa henkilölle, jolla on riittävä asiantuntemus vastata asiakkaan aineellisiin ja menettelyllisiin kysymyksiin. **Eduskunnan apulaisoikeusasiamies** pitää ilmoitusta automaattisesta ratkaisemisesta yksilön oikeusturvan toteutumisen kannalta välttämättömänä ja toteaa, että oikeusturva ja hallinnon avoimuus edellyttävät, että tieto automaattisesta käsittelystä on saatavilla jo ennen asian vireillepanoa. **Tietosuoja-valtuutettu ja Ammattiliitto Pro** katsovat, että rekisteröidyn tulee saada tieto, että asia käsitellään automaattisessa päätöksentekomenettelyssä, heti menettelyn alkuvaiheessa. Myös **Amnesty International** katsoo, että olisi hyvä informoida henkilöitä jo käsittelyn alussa automaattisesta päätöksenteosta ja siitä, mistä kuvauksen löytää. **Ruokavirasto** korostaa viestinnän selkeyttä automaattisten ratkaisujen osalta.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä varmistaa käyttöönottopäätöksen riittävä yksilöinti päätöksessä. **Verohallinto** pitää käyttöönottopäätöksen saatavillaolotiedon liittämistä päätökseen asianosaisen oikeussuojan kannalta hyvänä. **Sosiaali-**

ja terveysministeriö katsoo, että jatkovalmistelussa olisi vielä syytä pohtia, missä tiedottamista koskevan sääntelyn tulisi olla ja koskeeko se enemmän tiedonhallintaa ja prosesseja vai hallintoasioita yleisesti. Pohtii pitäisikö viitata hallintolain 45 §:ään sen sijasta, että säädetään ratkaisun perusteena olevista tiedoista.

Eläketurvakeskus, Maatalousyrittäjien eläkelaitos ja Kansaneläkelaitos eivät kannata käyttöönottopäätöksen saatavillaolotiedon liittämistä päätökseen. **Rahoitusvaltakausvirasto** katsoo, että saatavuustiedon ilmoittamisen tarpeen lisäarvoa tulisi arvioida. **Liikennevakuutuskeskuksen** mukaan säännöksessä ei pitäisi asettaa veloitetta ilmoittaa päätöksessä tiedonhallintalain 28 d §:ssä tarkoitetusta käyttöönottopäätöksestä, sillä se on omiaan aiheuttamaan sekaannusta ja epätietoisuutta, koska asianosaisen asiaa ei ratkaista käyttöönottopäätöksellä.

Tapaturmavakuutuskeskus pitää tietojen antamista koskevaa veloitetta ja sen perusteluja epätarkkoina. **Turun kaupungin** mukaan pykälän tulkinta vaatii avuksi hallituksen esityksen tarkemmat perustelut ja viittausten tarkastamisen. **Sosiaaliturvasioiden muutoksenhakulautakunnan** mukaan viittaukset hankaloittavat säännöksen ymmärtämistä. **Tapaturmavakuutuskeskus** katsoo, että ehdotuksessa ei ole riittävästi arvioitu sitä, miten hallintopäätökseen sisällytettävä tieto käyttöönottopäätöksestä vaikuttaisi hallintopäätöstä koskevaan muutoksenhakuprosessiin. Näkee, että tieto automaattisesta ratkaisemisesta tulisi antaa vain tiedoksiantona ilman valitusmahdollisuutta ja että asianosaisen oikeusturva ja tietosuojasetuksen edellyttämät suojaustoimet tulevat turvatuksi itse hallintopäätöstä koskevalla muutoksenhakuoikeudella ja siihen liittyvällä itseoikaisumahdollisuudella. Pohtii, onko muutoksenhakutahojen tarkoituksenmukaista käsitellä myös käyttöönottopäätöksen lainmukaisuutta hallintopäätöstä koskevan oikeudenkäynnin yhteydessä. Katsoo toimivallan päällekkäiseksi laillisuusvalvojien ja Finanssivalvonnan kanssa.

Tullin mielestä on tärkeää, että säännös on sisällöltään selkeä eikä jätä sijaa tulkinnanvaraisuuksille. **Liikenne- ja viestintäviraston** mukaan säännös olisi joustavampi, jos pykälässä ehdotettujen tietojen antamista ei sidottaisi kirjalliseen hallintopäätökseen ja ne olisi velvoitettu antamaan viimeistään asian käsittelyn päättyessä. **Maa- ja metsätaloustuotantovirasto** ja **Digi- ja väestötietovirasto** katsovat, että 53 g §:n 2 momentissa vaadittava menettely vaatii tietojärjestelmäkehitystä sekä prosessien tarkastelua.

Verohallinnon mukaan säännöksen tulisi sallia ”asia on ratkaistu automaattisesti” ilmaisemisen myös toisessa muodossa. **Maanmittauslaitos** ehdottaa säännöksen kirjoittamista hallintopäätöksen muodon suhteen neutraalisti kirjalliseen tai sähköiseen hallintopäätökseen viittaamatta. Kiinnittää huomiota myös siihen, että vaatimus, jossa asianosaiselle on annettava lisäksi erikseen tieto automaattisen ratkaisun perusteena olevista tiedoista, ei näyttäisi soveltuvan kaikkiin hallintoasioihin. **Digi- ja väestötietovirasto** pitää hyvänä ehdotetun pykälän muotoilua ja liikkumavaraa viranomaiselle

päättää, missä vaiheessa prosessia tiedot annetaan asianosaiselle. Katsoo, että olisi tarpeen vielä selkeyttää hallintolain osalta kokonaisuudessaan sitä, onko henkilön itseään koskevan tiedon tallentaminen henkilön itsensä ilmoittamalla tavalla perustellusti sellainen asian ratkaisu, että siihen sovellettaisiin automaattisen päätöksenteon käyttöaläsäännöksestä johtuen myös muita vaatimuksia.

Aluehallintovirastojen valtakunnallinen hallinto- ja kehittämispalvelut -vastuualue katsoo, että säännöksen perusteluissa tulisi täsmentää miten velvoite tietojen antamisesta toteutetaan, jos kirjallista hallintopäätöstä ei anneta. Voisiko viranomaisen tarvittaessa järjestää substanssipäätöstä koskevan neuvonnan antamisen siten, että siihen osallistuu useampi kuin yksi virkamies, mahdollisesti myös eri organisaatioista. **HUS-kuntayhtymä** toteaa, että lakitekstin ilmaisu ”*muulla tavoin*” jättää epäselväksi minkälainen tietojen antaminen on riittävää eikä tähän saa selvyttä myöskään esityksen perusteluista. Myös **Työttömyyskassojen Yhteisjärjestön** ja **TIVIA ry:n** mukaan voisi tarkemmin määritellä miten tiedot on annettava.

Veronmaksajain Keskusliiton näkemyksen mukaan jo yleislain säännöksessä tulisi nimenomaisesti edellyttää, että automaattiossa annettavassa päätöksessä on annettava yksilöidyt yhteystiedot lisätietojen hankkimiseksi asiassa tehdystä päätöksestä. **Amnesty International** katsoo, että henkilön oikeusturvan kannalta on tärkeää, että päätöksestä käy yksiselitteisesti ilmi lisätietojen antaja ja tämän yhteystiedot. **Työllisyysrahaston** mukaan riittää, että asianosaiselle annetaan päätöksellä yhteystiedot, joista saa lisätietoja. **Vammaisfoorumi** nostaa esiin kasvottoman päätöksenteon, sillä 53 g §:n 3 momentti jättää avoimeksi sen, ilmoitetaanko asianosaiselle kuitenkin vastuuhenkilön tai yhteyshenkilön nimi yhteystietoineen.

3 Laki tiedonhallintalain muuttamisesta

3.1 Yleiset huomiot tiedonhallintalakia koskevista ehdotuksista

Oikeuskanslerinvirasto pitää tiedonhallintalain 6 a luvun eriyttämistä selkeänä ratkaisuna. **Ruokavirasto** pitää esitettyä 6 a lukua kannatettavana. **Turun kaupunki** katsoo yleisenä huomiona tiedonhallintalain 6 a luvun osalta, että luku on omiaan selkeyttämään säännösten kohdentumisen automatisoituneisiin toimintaprosesseihin. **Oikeusrekisterikeskus** pitää tiedonhallintalain 28 a ja 28 d §:ää kannatettavina. **Hyvinvointiala HALI ry:n, Elinkeinoelämän keskusliiton ja Kuntaliiton** mielestä tiedonhallintalakiin ehdotettu 6 a luku olisi toteutuessaan paitsi tarpeeton, myös haitallinen.

Poliisihallitus, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö, Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Finanssiala ry, Eläketurvakeskus, Tampereen kaupunki, Keva, Kuntaliitto, Työllisyysrahasto, Tapaturmavakuutuskeskus ja Kansaneläkelaitos katsovat, että tiedonhallintalain ehdotettu 6 a luku on liian yksityiskohtainen ja että vaatimukset tulisi jättää lainsäädännössä yleisemmälle tasolle, jotta automatisoinnin toteuttamisessa olisi riittävästi liikkumavaraa ja joustavuutta. **Turun kaupunki** puolestaan toivoo mahdollisimman ohjaavaa ja seikkaperäistä lainsäädäntöä.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus pitää tiedonhallintalain soveltamissäännöstä Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) vastaisena.

Maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö ja Business Finland toteavat, että tiedonhallintalain soveltamisalaa koskeva sääntely voisi olla selkeämpää. **Amnesty International** katsoo, että jatkovalmistelussa on vielä tarpeen arvioida, onko soveltamisalasäännös valmistelevan tai avustavan automaation käytöstä riittävän selkeä.

Maanmittauslaitos toteaa lausunnossaan, että hallintolain ja tiedonhallintalain soveltamisalojen on tärkeää olla yhteneväiset. **Maanmittauslaitos** siten katsoo, että asia on tältä osin ratkaistu onnistuneesti tiedonhallintalain 3 §:n 1 momenttiin ehdotetulla muutoksella.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto pitää ehdotettuja tiedonhallintalain 28 a ja 28 b §:iä ja erityisesti 28 a §:n 3 kohtaa yhdenvertaisuuden toteutumisen kannalta tärkeänä. Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto toteaa, että yhdenvertaisuuden edistämismelvoitteen käytännön merkityksen tulee näkyä ehdotettua vahvemmin myös säännösten, erityisesti tiedonhallintalain 28 a ja 28 b §:ien, perusteluissa, eikä vain yhdenvertaisuusvaikutusten arviointiosiossa. Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto toteaa, että ehdotetun tiedonhallintalain 28 d §:n perusteluissa olisi hyvä viitata velvoitteen huomioida syrjintä ja yhdenvertaisuuslain 5 §:n edistämismelvoite. Tiedonhallintalain 28 g §:n perusteluissa voisi olla informatiivista viitata yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvovaltuutetun toimivaltoihin.

Kevan mukaan osin on epäselvää, mitä tiedonhallintalaissa ehdotetut vaatimukset tarkalleen ottaen tarkoittavat. **Kansallisarkiston** mukaan ehdotetut tiedonhallintalain säännökset lisäävät byrokratiaa ja heikentävät tuottavuushyötyjä.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies pitää niinikään valittua lähestymistapaa pääosin hyvänä. Tiedonhallintalain 6 a luvussa olisi asiayhteys huomioon ottaen perustelumpaa käyttää hallinnon lainalaisuuden vaatimukseen perustuvia ilmaisuja kuten "lainmukaisuus".

Oikeusrekisterikeskus huomauttaa, että hallintolakia koskevassa esityksessä käytetään termiä "asian ratkaiseminen automaattisesti" ja tiedonhallintalakia koskevassa esityksessä termiä "automatisoitu toimintaprosessi". Säännökset sisältävät ristiin viittauksia, joten terminologia olisi hyvä olla yhtenäistä. **Ruokaviraston** mukaan automaattisen ratkaisemisen käsite on tulkinnanvarainen.

Ruokavirasto toteaa lausunnossaan, että sääntelykokonaisuuteen sisältyy myös sellaisia uusia tiedonhallinnan velvoitteita, kuten tietoaineistojen häiriötilanteista tiedottaminen, varautuminen häiriötilanteisiin ja laajennukset asiarekisteriin rekisteröitäviin tietoihin, jotka koskevat viranomaisia riippumatta siitä, tekevätkö nämä toimijat automaattisia ratkaisuja.

Finanssiala ry:n mukaan esitetty sääntely asettanee kotimaiset vakuutusyhtiöt ja ulkomaiset toimijat eri asemaan. Tiedonhallintalain 6 a luvun säännösten soveltaminen rajan yli palvelua tarjoavaan EU-vakuutusyhtiöön ei ole ongelmantonta ja on hyvinkin mahdollista, että se antaisi kilpailuedun toisessa EU-maassa kotipaikan omaavalle vakuutusyhtiölle.

Sosiaali- ja terveysministeriö kiinnittää huomiota siihen, että tietosuojalain valmistelun yhteydessä perustusvaliokunta katsoi, että henkilötietojen suoja tulee jatkossa tur-

vata ensisijaisesti yleisen tietosuoja-asetuksen ja säädettävän kansallisen yleislainsäädännön nojalla (PeVL 14/2018 vp). Jos sääntely ei koske esimerkiksi edellä viitattuja palveluja, voidaan sen katsoa olevan perustuslakivaliokunnan kanssa tietyllä tapaa ristiriidassa, että kustakin palvelumallista tulisi olla erilliset säännökset erityislainsäädännössä.

3.2 Tiedonhallintalautakunta ja sen arviointitehtävä

Poliisihallitus ja Ammattiliitto Pro ry lausuvat, että tiedonhallintalautakunnan riittävät resurssit on taattava tiedonhallintalakiin ehdotetun 28 g §:n käyttöönottopäätösten arviointitehtävän hoitamiseksi. **Poliisihallituksen** mielestä tärkeää olisi myös varmistaa, että 28 g §:n mukainen arviointi ja tiedonhallintalain 5 §:n mukainen arviointi eivät ole keskenään tarpeettomasti päällekkäisiä. **Ammattiliitto Pro** pitää tiedonhallintalakiin ehdotettuun 28 g §:ään liittyen tiedonhallintalautakunnalle kaavailun arviointitehtävän yhteydessä ”valvonta”-sanana käyttämistä jopa harhaanjohtavana. Ammattiliitto Pron mielestä jälkikäteen tapahtuva harkinnanvarainen arviointitehtävä jättää tiedonhallintalautakunnan roolin hyvin ohueksi, eikä sen suhde laillisuusvalvojien tehtäviin ole selkeä. Ammattiliitto Pro pitää välttämättömänä lautakunnan toimivaltuuksien vahvistamista ja kattavaa käyttöönottopäätösten ennakoon tapahtuvaa arviointia. Ammattiliitto Pro pitää kyseenalaisena, että lautakunta voisi päätöksellään valtuuttaa Digi- ja väestötietoviraston virkamiehen avustamaan tarkastuksen toimittamisessa. **Digi- ja väestötietovirasto** puolestaan toteaa tarvitsevansa tähän lisäresursseja.

Oikeuskanslerinviraston ja Porin kaupungin mukaan tiedonhallintalautakunnan roolia koskeva sääntely on selkeää. **Oikeuskanslerinviraston** mukaan tiedonhallintalautakunnan ennalta vaikuttavan ohjauksen keinoja tulisi pohtia lisää. Oikeuskanslerinvirasto toteaa tarkastusoikeuden olevan tehokas keino arviointitehtävän toteuttamiseksi, kunhan toimivaltuuksia ei uloteta liian laajalle. Oikeuskanslerinvirasto kuitenkin huomauttaa, että esitysluonnoksessa ei ole käsitelty kysymystä siitä, mitä tapahtuu niille käyttöönottopäätöksille, joita lautakunta ei ota arvioitavakseen. Esityksessä ei ole myöskään ehdotettu määräaikaa, minkä kuluessa lautakunnan tulisi arvioida, minkä kuluessa lautakunnan tulisi arvioida käyttöönottopäätös.

Tiedonhallintalain 28 g §:ssä ehdotettuun arviointitehtävään liittyen **Liikenne- ja viestintävirasto** sekä **sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö** pohtivat, mikä on tiedonhallintalautakunnan vastuu käyttöönottopäätösten ja toimintaprosessien virheellisyydestä. **Helsingin kaupungin ja Maatalousyrittäjien eläkekassan** mukaan on raskasta ja poikkeuksellista, että viranomaisen on ehdotetun tiedonhallintalain 28 g §:n 1 momentin mukaan toimitettava jokainen käyttöönottopäätös tiedonhallintalautakunnalle tiedoksi

seitsemän päivän kuluessa päätöksen tekemisestä. **Työttömyyskassojen yhteisjärjestö** toivoo tarkennettavan, mitä tiedonhallintalain 28 g §:n 2 momentin mukaisilla välttämättömillä tiedoilla tarkoitetaan. **Liikenne- ja viestintävirasto** sekä **Digi- ja väestötietovirasto** toteavat, ettei ole selvää, millaiset päätöksentekojärjestelmät ja niiden muutokset edellyttävät käyttöönottopäätöksen toimittamista. **Tapaturmavakuutuskeskus** huomauttaa, että ehdotuksessa ei säädetä siitä, onko tiedonhallintalautakunnan päätös ottaa yksittäinen käyttöönottopäätös arvioitavaksi valituskelpoinen.

Valtiontalouden tarkastusvirasto pitää tarkastusvirastoon kohdistuvia muiden viranomaisten tarkastus- ja tiedonsaantioikeuksia ongelmallisina sekä tarkastusvirastolle perustuslaissa turvattuun riippumattomuuteen että sen muilta viranomaisilta saaman salassa pidettävän aineiston turvallisuuden kannalta. Tarkastusvirasto katsoo, että 28 g §:n 5 momenttiin tulisi lisätä, että pykälässä säädettyä ei sovelleta myöskään tarkastusvirastoon. **Tapaturmavakuutuskeskuksen** mukaan tiedonhallintalautakunnan toimivaltuuksien lisääminen lisää vakuutusyhtiöiden valvontaa.

3.3 Huomiot tiedonhallintalain 6 a luvusta pykäläkohtaisesti

Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri toivoo dokumentoinnin suhteen tarkempia ohjeita.

Digi- ja väestötietoviraston näkemyksen mukaan keskitetty ohjeistus ja tuki olisivat merkittävä apu vaatimusten toteuttamisessa. Ohjauksella voitaisiin ottaa kantaa esimerkiksi siihen, miten vaatimuksia voitaisiin toteuttaa osana jo olemassa olevien vaatimusten edellyttämää dokumentaatiota (esimerkiksi tietoturva- tai tietosuojadokumentaatiota), jotta välttyttäisiin päällekkäisen dokumentaation laatimiselta.

Tiedonhallintalain 13 a, 28 b ja 28 c §:ien säännöskohtaisissa perusteluissa olisi **Oikeuskanslerinviraston** mukaan hyödyllistä ohjata lainsoveltajaa myös tunnistamaan kyseisiä säännöksiä lähellä olevat tietosuojalainsäädännön mukaiset velvoitteet. **Kansaneläkelaitoksen** mukaan ongelmallisia vaatimuksia sisältävät muun muassa tiedonhallintalain 26, 28 a, 28 d ja 28 g §:t sekä säädösten takautuva soveltaminen erityisesti oikeusturvan kannalta.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies pitää ehdotetun dokumentointivaatimusten konkreettisen käytännön tason tärkeänä. **Työeläkevakuuttajat TELA ry:n ja Eläketurvakeskuksen** mukaan dokumentointia koskevat vaatimukset ovat puolestaan tarpeettomia.

Rahoitusvakuusvirasto toteaa, että ehdotetussa sääntelyssä ei säädetä velvollisuudesta antaa vastaavat tiedot niissä tilanteissa, joissa automaattinen päätöksentekoprosessi on jo käytössä ennen lain voimaantuloa. Tältä osin dokumentaatio- ja valvontatavoitteita tulisi täsmentää. **Helsingin yliopisto** toteaa, että selvyyden vuoksi olisi hyvä mainita myös tietosuoja-asetuksen mukainen dokumentointivelvollisuus ja sen dokumentointi, miten toimintaprosessissa toteutetaan yleisen tietosuoja-asetuksen mukaiset yleiset periaatteet sekä rekisteröityjen oikeudet. Yliopisto korostaa, että mitä tällöin katsotaan kansallisen lainsäätäjän näkökulmasta tärkeäksi yleiseksi eduksi, on tarpeen täsmentää esimerkiksi esitöissä. **HUS-kuntayhtymän ja Ruokaviraston** mukaan ehdotetut dokumentointi- ja tarkastusvaatimukset vaativat paljon henkilö- ja taloudellisia resursseja.

Liikennevakuutuskeskus ja **Tapaturmavakuutuskeskus** esittävät tiedonhallintalain 19 §:n 3 momentin soveltamisalan laajentamista myös muihin lain soveltamisalaan kuuluville toimijoille.

Helsingin kaupunki katsoo, että tiedonhallintalain 26 §:n edellyttämät metatiedot asialle ja asiakirjalle eivät ole riittäviä. **Ruokaviraston** mukaan tiedonhallintalain 26.4 §:n uudet vaatimukset koskien lähettämisaikajakohtaa olisi perusteltua rajata ainoastaan automaattiseen päätöksentekoon ja sen yhteydessä syntyviin päätöksiin. Lisäksi Ruokavirasto toteaa tiedonhallintalain 26.4 §:n lisäävän jatkuvaa päivittämisen tarvetta, mikä on työlästä, kallista ja vaativaa.

Museoviraston mukaan erityisesti ongelmallinen on tiedonhallintalain 26 §:n 4 momentin uuteen 4 kohtaan liittyvä lähettämisen tarkoitus. Jos kyseinen lainkohta muutetaan kaikkia viranomaisia koskevaksi, se aiheuttaa resursseja vieviä muutostarpeita tietojärjestelmään. Myös **Liikenne- ja viestintävirasto** toteaa kyseisen kohdan tavoitteen jäävän epäselväksi ja **Syyttäjälaitoksen** mukaan vaatimus on ongelmallinen ja aiheuttaa lisäresursseja. **Museovirasto, Syyttäjälaitos ja Turvallisuus- ja kemikaalivirasto** ehdottavatkin, että 26 §:n muutokset eivät koskisi niitä viranomaisia, joilla ei ole käytössä automaattista päätöksentekoa. **Liikenne- ja viestintäviraston** mukaan myös 26 §:n 5 momentin 4 kohdan vaatimus päättävän ratkaisun ajankohdasta voisi vaatia selkeytystä.

Ympäristöministeriön mukaan tiedonhallintalain 28 a § edellyttää runsaasti dokumentointia, joka on kallista ja runsaasti resursseja vaativaa toimintaa. **Suomen metsäkeskus** kirjoittaa lausunnossaan, että esityksestä ei käy ilmi, tuleeko prosessissa käytetyt tiedot olla jälkeinpäin löydettävissä sellaisina kuin ne ovat päätöstä tehtäessä olleet. **Ruokavirasto** pohtii tiedonhallintalain 28 a §:ään liittyen, missä laajuudessa automatisoitujen toimintaprosessien kehittämiseen osallistuvat henkilöt on dokumentoitava. **Sosiaali- ja terveysministeriön** mukaan 28 a §:n yhteydessä olisi syytä tuoda selkeästi esiin ne henkilöt, joiden vastuusta on tarkoitus säätää. Katsoo

myös, että käsittelysääntöjen muuttamista koskeva 28 f § tulisi sisällyttää 28 a §:ään. Epäselväksi jää, mihin 28 a §:n 2 momentin kohdista etukäteinen harkinta sisältyy.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön mukaan 28 b §:n perusteella on hankala hahmottaa, miten vastuu jakautuu. Lisäksi perusteluissa voisi olla tarpeen tuoda entistä tarkemmin esiin, miten toimitaan esimerkiksi silloin, kun jälkikäteen todetaan automaattisessa ratkaisemisessa olleen virhe, joka pitäisi korjata useisiin annettuihin ratkaisuihin.

Verohallinnon näkemyksen mukaan vaatimukset esim. testaamisesta ja laadunvalvonnasta olisi voitu todeta säännöksissä yleisemmällä tasolla, mikä olisi mahdollistanut tarpeellisen jouston yksityiskohdissa. Jotta ei syntyisi oikeudellista epäselvyyttä, Verohallinto esittää harkittavaksi pitäisikö tiedonhallintalain 3 §:n 5 momenttiin lisätä maininta myös sopimusasetuksella valtion viranomaisen hoidettavaksi siirretyistä Ahvenanmaan itsehallintoon kuuluvista tehtävistä.

Tampereen kaupunki ehdottaa, että tiedonhallintalain 28 b § lievennettäisiin muodosta ”varmistetaan” muotoon ”teknisesti pyritään varmistamaan” tai ”riittävästi varmistetaan” tai ”saadaan teknisesti kohtuullinen varmuus”. **Tampereen kaupunki** lausuu lisäksi, että automaattisen ratkaisemisen perusteena käytettävien toisen viranomaisen rekisteritietojen osalta tulisi selvittää, onko kyse tietojen luovuttamisesta vai toisen viranomaisen rekisterin käyttämisestä, kuka vastaa tiedoista ja mikä on riittävä varmistamisen osoittamisvelvollisuudeksi. **Veronmaksajain Keskusliitto** esittää, että tiedonhallintalain 28 b §:ssä tarkennettaisiin, mitä ymmärrettävyydellä tarkoitetaan.

Oikeuskanslerinvirasto toivoo, että 28 c §:ään sisällytettäisiin yleinen vaatimus siitä, että automaattista päätöksentekoa hyödyntävän viranomaisen on järjestettävä ajantasainen ja riittävä laadunvalvonta automatisoidusti ratkaistujen asioiden käsittelyn laadun ja päätösten sisällöllisen virheettömyyden varmistamiseksi, mahdollisten virheiden havaitsemiseksi ja korjaamiseksi sekä automaattiseen toimintaprosessiin liittyvien riskien hallitsemiseksi käyttöönoton jälkeen. **Åbo Akademi** pitää 28 c §:n valvontaa koskevaa sääntelyä tarpeellisena, mutta nostaa esiin, ettei siitä käy ilmi, kuinka lainsäädännön ja oikeuskäytännön muutokset otetaan huomioon automaattisessa prosessissa. **Keva** pohtii, koskeeko tiedonhallintalain 28 c §:n 3 momentin lokitusvaatimus koko prosessia vai prosessin osaa. **Ympäristöministeriö ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö** kysyvät, missä tiedonhallintalain 28 c §:n 4 momentin viittauksen mukaisesti virheen korjaamisesta säädetään. **Ruokavirasto** pohtii, tulisiko 28 c § tai sen perustelut rajata automatisoidun toimintaprosessin virheiden (käsittelysääntöjen ym.) korjaamiseen.

Eläketurvakeskus ja Ruokavirasto katsovat, että ehdotettu tiedonhallintalain 28 c §:n lokitusvaatimus aiheuttaa lisätyötä ja suuret kustannukset. Eläketurvakeskus arvioi käsittelysääntöjen lokittamisen kustannukseksi viisi miljoonaa euroa.

Työeläkevakuuttajat TELAry ja Tapaturmavakuutuskeskus lausuvat, että kilpailulainsäädäntö ja liikesalaisuussäntely rajoittavat sitä, kuinka julkisesti eläkevakuuttajat voivat omia prosessejaan esitellä, mitä ei ole otettu riittävästi huomioon 28 c ja 28 e §:ien valmistelussa.

Helsingin kaupunki kiinnittää huomiota siihen, että käyttöönottopäätöksen tekeminen vain esittelystä rajaa käyttöönottopäätöksen kaupungilla varsinaisen viranhaltijapäätöksenteon ulkopuolelle. **Oikeuskanslerinviraston** mukaan olisi siksi harkittava, että tiedonhallintalaissa säädettäisiin nimenomaisesti esittelymenettelyn käyttämisestä käyttöönottopäätöksen tekemisessä. **Kuntaliiton** mielestä esityksessä tulisi tarkentaa, mitä ”esittelyllä” tarkoitetaan käyttöönottopäätösten esittelyvelvollisuuden yhteydessä.

Kevan mukaan epäselväksi jää, millaista dokumentaatiota esim. käyttöönottopäätöksen liitteenä olevilla asiakirjoilla tiedonhallintalain 28 d §:n 4 kohdassa tarkoitetaan. Onko kyse tarkan tason järjestelmädokumentaatiosta, koskeeko se koko prosessia vai prosessin osaa ja tuleeko myös ei-julkiset asiakirjat julkaista? **Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö** toteaa lausunnossaan, että 28 d §:ää koskevissa perusteluissa olisi selvyysden vuoksi hyvä viitata ehdotettuun hallintolain 53 g §:ään. Lisäksi se toteaa, että ehdotettua 28 e §:ää koskevassa perusteluosuudessa tuodaan esiin, että ”käyttöönottopäätöksen julkaisuvelvollisuus ei vaikuta päätöksen säilytysaikaan. Säilytysaika ratkaistaan tiedonhallintalaissa säädettyjen säilytysajan määritysten perusteella.” Kysyy, olisiko tätä asiaa täsmennettävä myös 28 d §:ää koskevissa perusteluissa.

Tietosuojavaltuutettu toteaa, että tiedonhallintalakiin ehdotettu 28 e § on ainakin osittain päällekkäinen yleisen tietosuojasetuksen säätelyn kanssa. **Amnesty Internationalin** mukaan esityksessä ei määritellä tarkemmin, mitä ehdotetun tiedonhallintalain 28 e §:n ”keskeiset tiedot” ovat. **Kevan** mielestä pitäisi olla riittävää, että asiakasta informoidaan automaattisesta päätöksenteosta ja automaattinen päätöksenteko tapahtuu hallintolain asettamissa rajoissa.

Tapaturmavakuutuskeskuksen mukaan jää 28 h §:ään liittyen ehdotuksen perusteella avoimeksi, mitä tarkoitetaan riskiarviointiin perustuvilla olennaisilla riskeillä. **Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö** kiinnittää huomiota 28 h §:ään liittyen siihen, miten viranomaisen voi varmistaa sellaisten tietojen ajantasaisuuden ja virheettömyyden, jotka viranomaisen saa muun lainsäädännön nojalla toiselta viranomaiselta.

Eläketurvakeskus katsoo, että käyttöönottopäätöksen perusteena olevien asiakirjojen ja niihin perustuvan menettelyn lainmukaisuudesta ei tulisi voida valittaa.

3.4 Häiriötilanteesta tiedottaminen

Väyläviraston mielestä jää epäselväksi, koskeeko häiriötilanteista tiedottamista koskeva tiedonhallintalain 13 a § myös esimerkiksi sellaisia avoimen datan palveluja, jotka mahdollistavat tietojen katselun, selailun ja lataamisen, mutta joiden käyttäjistä ei kuitenkaan ole tietoa. **Ruokavirasto** ehdottaa, että tiedonhallintalain 13 a §:ää täsmennetään tiedottamisvelvollisuuden asiasisällön ja ajallisuuden suhteen.

HUS-kuntayhtymä kysyy, miten nyt ehdotettua lainsäädäntöä sovelletaan muualla lainsäädännössä olevan tiedottamisvelvollisuuteen kanssa.

Eläketurvakeskus katsoo, että säännösehdotus ei muuta nykyisiä riskienhallintamenettelyjä ja menettelyn kautta tehtävää toiminnan jatkuvuuden varmistavien toimenpiteiden määrittelyä. Tiedonhallintalain 13 a § on **Eläketurvakeskuksen ja Tapaturmavakuutuskeskuksen** mielestä päällekkäistä jo voimassa olevan lainsäädännön ja Finanssivalvonnan ohjeistuksen kanssa.

Syyttäjälaitos toteaa, että 13 a §:n soveltamisalan ulkopuolelle tulisi rajata ne viranomaiset, jotka eivät käytä automaattista päätöksentekoa.

4 Laki digipalvelulain muuttamisesta

Oikeuskanslerinvirasto lausuu, että ehdotus on kannatettava, sääntelytilaa selkeyttävä ja sillä edistetään hyvän hallinnon perusteita asettamalla palveluautomaation käyttämiselle vaatimukset. **Porin kaupungin** mukaan lainsäädäntö osaltaan vaikeuttaa chatbottien käyttöönottoa, mutta selkeyttää niiden muodostamia viranomaisen velvoitteita ja kansalaisen oikeuksia. **Hyvinvointiala HALI ry ja Tapaturmavakuutuskeskus** toteavat, ettei ole selvitetty, miksi digipalvelulain 6 a §:n säätäminen on tarpeen. **Liikennevakuutuskeskus** toteaa, että sääntely on tältä osin tarpeeton, koska kysymys ei ole hallintoasian automaattisesta ratkaisemisesta, vaan asiakasneuvonnasta. **KEHA-keskus** esittää, että laissa ei rajattaisi ulos palveluautomaation mahdollisuutta tuottaa ratkaisuja.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies huomauttaa, että yhdenvertaisuuden ja hyvän hallinnon turvaamiseksi hallinnon asiakkaalla tulee olla mahdollisuus ihmisen antamaan neuvontaan ja palveluun. Jatkovalmistelussa tulisi arvioida digipalvelulain aiheuttamien muutosten toteuttamismahdollisuuksia ja hintoja. **Valtiontalouden tarkastusvirasto** katsoo, että esityksessä tulisi enemmän korostaa chatbottien käytön yhteydessä annettavan tiedon oikeellisuutta ja ymmärrettävyyttä. **Vammaisfoorumi** on huolissaan digipalvelulain 6 a §:n soveltamisesta ja mahdollisesta ristiriidasta viranomaisen neuvontavelvollisuudesta ja viranomaiselta saatujen tietojen oikeellisuudesta. **Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf SAMS** toteaa lausunnossaan, että chatbotit olisivat tärkeitä esimerkiksi kuulovammaisille neuvonnan kannalta. Toiseksi SAMS huomauttaa, että riikinruotsin ja suomenruotsin välillä on useita eroja, ja tämä tulee ottaa huomioon chatbottien rakentamisessa.

Tapaturmavakuutuskeskus, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira, sosiaali- ja terveysministeriö ja Suomen Yrittäjät toteavat, että ehdotuksen perustella ei ole selvää, millaisia chatbot-palveluautomaatioita ehdotettu sääntely koskisi. **Aalto-yliopiston ja Valviran** mukaan on tarve käyttää hakukoneen tapaan toimivia chatbot-ratkaisuja, jotka eivät täytä digipalvelulain 6 a §:n vaatimuksia. **Tapaturmavakuutuskeskus** kysyy, mitä tarkoitetaan sillä, että palveluautomaatiota ei voisi käyttää muissa kuin hallintolain 8 §:n tarkoittamissa neuvontatilanteissa? Tapaturmavakuutuskeskuksen tulkinnan mukaan ehdotetussa digipalvelulaissa ei mahdollisteta chatbotin kehittämisen ulkoistamista.

Työttömyyskassojen yhteisjärjestö, Helsingin kaupunki ja sosiaali- ja terveysministeriö miettivät, että onko tarpeellista, että käyttäjää informoidaan jatkuvasti siitä,

että hän vaihtaa viestejä palveluautomaation kanssa. Riittääkö, että asiasta mainittaisiin esimerkiksi tapahtuman alussa ja lopussa? Myös **Tapaturmavakuutuskeskus** pohtii jatkuvan informoinnin sisältöä.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että lukija voi saada 6 a §:n 1 momentin 5 kohdasta sellaisen kuvan, että asiointia tulisi voida jatkaa välittömästi luonnollisen henkilön kanssa.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toteaa, että digipalvelulain 6 a § 1 momentin 6 kohta jättää avoimeksi sen, miten pitkän aikaa viestit tulee säilyttää. **Verohallinto**, **Poliisihallitus** ja **Ruokavirasto** toteavat, että digipalvelulain 6 a § 1 momentin 7 kohdan säännöstä olisi perusteltua täydentää tallenteen säilytysajalla, joka voisi olla esimerkiksi kaksi vuotta viestien vaihtoa seuraavan vuoden alusta. Koskien digipalvelulain 6 a § 1 momentin 7 kohtaa **Helsingin kaupunki** huomauttaa, että mikäli viestit tulee pystyä yksilöimään tiettyyn käyttäjään, edellyttää se käyttäjän tunnistautumisen yhdistämistä palveluautomaatioon. Yksilöityjen viestien tallentaminen luo myös henkilörekisterin, mikä aiheuttaa haasteita. **Keva** ei pidä tarpeellisena sitä, että palveluautomaation kanssa tehtävä viestintä tulisi tallentaa niissä tilanteissa, joissa asiakas ei ole tunnistautunut. **Helsingin kaupunki** toivoo, että esityksessä ja sen perusteluissa avattaisiin sitä, miten tallentaminen suhtautuu henkilötietojen käsittelyyn. Lisäksi tulisi tarkentaa salassa pidettävien tietojen käsittelyä digipalvelulain 6 a §:ssä tarkoitetuissa digitaalisissa palveluissa, joita voivat olla esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon chatbotit. **Uudenmaan ELY-keskuksen oikeudelliset palvelut -yksikön** käsityksen mukaan ehdotetun pykälän 1 momentin 6 ja 7 kohdat tulevat vaatimaan lisäkehitystyötä hallinnon alalla nykyisin käytössä olevin chatbottien osalta.

Digi- ja väestötietovirasto esittää vaihtoehtoisena esimerkkinä sitä, että organisaatioiden resurssipulan vuoksi muutamassa julkisen sektorin organisaatiossa aloitettaisiin hanketyyppinen palveluautomaation kehittäminen ja käyttöönotto, joiden avulla saataisiin toimivia ratkaisuja hieman porrastetusti muiden organisaatioiden käyttöön. Tällä vähennettäisiin toistettavien virheiden määrää. Virasto esittää kiinnostuksensa toimia yhtenä kokeilu- ja kehittäjäorganisaationa.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että ehdotetun digipalvelulain 6 a §:n vaikutuksia ei ole arvioitu riittävästi. Sen mukaan ei ole realistista siirtää sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimessa käytössä olevia palveluautomaatoratkaisuja hyvinvointialueiden vastuulle 1.1.2023 alkaen. **Helsingin kaupunki** arvioi, että palveluautomaation määrittelystä, toteutuksesta ja uushankinnasta aiheutuu vähintään 50 000 euron kustannukset jokaista palvelua kohti.

5 Laki rikosasioiden tietosuojalain muuttamisesta

5.1 Lain 13 §:ään ehdotettavasta muutoksesta

Suurimmalla osalla lausunnonantajista ei ole ollut kommentoitavaa rikosasioiden tietosuojalain muuttamiseen. Lain 13 §:ään ehdotettavaa muutosta on pidetty yleisesti hyvänä, asianmukaisesti laadittuna, selkeänä ja tarpeellisena (**Oikeuskanslerinvirasto, ympäristöministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, Oikeusrekisterikeskus, Kanta-Hämeen käräjäoikeus, Turun kaupunki**)

Syyttäjälaitos esittää lain 13 §:n sanamuodon täsmentämistä ja perustelujen täydentämistä siltä osin, milloin rikosasioiden henkilötietoja käsitellään hallintoasioissa ja mihin ehdotettua poikkeusta tarvitaan.

Puolustusministeriö korostaa rikosasioiden tietosuojadirektiivin ja yleisen tietosuojasetuksen välistä eroa asian käsittelyn suoja- ja vaatimusten osalta.

Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että ehdotettavaksi esitettyä sääntelyä tulisi tarkastella kokonaisuutena, jossa otetaan huomioon tietosuojalainsäädännön, hallintolainsäädännön sekä hyvän hallinnon periaatteiden muodostama kokonaisuus.

Liite: Lausunnon jakelulista

(*) Saadut lausunnot

(**) Tahot, jotka eivät olleet jakelussa, mutta lausuiivat

Aalto-korkeakoulusäätiö sr*

Akaan kaupunki

Alajärven kaupunki

Alavieskan kunta

Alavuden kaupunki

Aluehallintovirastojen valtakunnallinen hallinto- ja kehittämispalvelut -vastuu-
alue (HAKE)**

Ammattiliitto Pro ry**

Amnesty International Suomi*

Arene ry

Asikkalan kunta

Askolan kunta

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus

Auran kunta

Celia

Centria ammattikorkeakoulu

Diakonia-ammattikorkeakoulu Oy

Digi- ja väestötietovirasto*

Eduskunnan kanslia

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia*

Electronic Frontier Finland

Elinkeinoelämän keskusliitto*

ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus)*

Eläkesäätiöyhdistys ESY ry**

Eläketurvakeskus*

Energiavirasto

Enonkosken kunta

Enontekiön kunta

Eskoon Sosiaalipalvelujen kuntayhtymä

Espoon kaupunki

Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia

Etelä-Karjalan Koulutuskuntayhtymä

Etelä-Karjalan käräjäoikeus

Etelä-Karjalan sairaanhoitopiiri

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä

Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeus

Etelä-Pohjanmaan Sairaanhoidopiiri
Etelä-Savon kampuskiinteistöt kuntayhtymä
Etelä-Savon käräjäoikeus
Etelä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri
Eteva kuntayhtymä
Eurajoen kunta
Euran kunta
Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti
Evijärven kunta
FICOM ry
Finanssiala ry*
Finanssivalvonta
Finnish Information Security Cluster
Fintraffic Oy*
Forssan kaupunki
Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä (FSHKY)
Geologian tutkimuskeskus
Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy
Haapajärven kaupunki
Haapaveden kaupunki
Haapaveden-Siikalatvan seudun kuntayhtymä
Hailuodon kunta
Halsuan kunta
Haminan kaupunki
Hangon kaupunki
Hankasalmen kunta
Hansel oy
Harjavallan kaupunki
Hartolan kunta
Hattulan kunta
Hausjärven kunta
Heinolan kaupunki
Heinäveden kunta
Helsingin hallinto-oikeus*
Helsingin hovioikeus
Helsingin ja Uudenmaan Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä (HUS)*
Helsingin kaupunki*
Helsingin käräjäoikeus
Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä HSL
Helsingin yliopisto*
Hirvensalmen kunta

Hollolan kunta
HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä
Huittisten kaupunki
Humanistinen ammattikorkeakoulu
Humppilan kunta
Huoltovarmuuskeskus
Hyrnsalmen kunta
Hyvinkään kaupunki
Hyvinvointiala HALI ry**
Hämeen ammattikorkeakoulu Oy
Hämeenkyrön kunta
Hämeenlinnan hallinto-oikeus
Hämeenlinnan kaupunki
Hätäkeskuslaitos
Högskolan på Åland
lin kunta
Iisalmen kaupunki
Iitin kunta
Ikaalisten kaupunki
Ilmajoen kunta
Ilmatieteen laitos*
Ilomantsin kunta
Imatran kaupunki
Inarin kunta
Inkoon kunta
Innovaatorahoituskeskus Business Finland*
ISACA Finland Chapter (Tietojärjestelmien tarkastus ja valvonta ry)
Isojoen kunta
Isokyrön kunta
Itä-Lapin kuntayhtymä
Itä-Savon koulutuskuntayhtymä
Itä-Savon Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä
Itä-Suomen hallinto-oikeus
Itä-Suomen hovioikeus
Itä-Suomen huoltopalvelut liikelaitoskuntayhtymä
Itä-Suomen laboratoriokeskuksen liikelaitoskuntayhtymä (ISLAB)
Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri
Itä-Suomen Päihdehuollon kuntayhtymä
Itä-Suomen yliopisto
Itä-Uudenmaan käräjäoikeus
Itä-Uudenmaan poliisilaitos

Janakkalan kunta
JIK-peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä
Joensuun kaupunki
Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymä
Jokioisten kunta
Joroisten kunta
Joutsan kunta
Juuan kunta
Juupajoen kunta
Juvan kunta
Jyväskylän ammattikorkeakoulu Oy
Jyväskylän kaupunki
Jyväskylän Koulutuskuntayhtymä
Jyväskylän yliopisto*
Jämijärven kunta
Jämsän kaupunki
Järvenpään kaupunki
Järviseudun Koulutuskuntayhtymä
Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy
Kaakkois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri
Kaakkois-Suomen poliisilaitos
Kaarinan kaupunki
Kaavin kunta
Kainuun Jätehuollon kuntayhtymä
Kainuun käräjäoikeus
Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä
Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy
Kajaanin kaupunki
Kalajoen kaupunki
Kangasalan kunta
Kangasniemen kunta
Kankaanpään kaupunki
Kannonkosken kunta
Kannuksen kaupunki
Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta
Kansallinen audiovisuaalinen instituutti KAVI
Kansallinen koulutuksen arviointikeskus KARVI
Kansallisarkisto*
Kansalliskirjasto
Kansaneläkelaitos*
Kanta-Hämeen käräjäoikeus*

Kanta-Hämeen Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä
Karelia Ammattikorkeakoulu Oy
Karijoen kunta
Karkkilan kaupunki
Karstulan kunta
Karvian kunta
Kaskisten kaupunki
Kauhajoen kaupunki
Kauhavan kaupunki
Kauniaisten kaupunki
Kaustisen kunta
Keiteleen kunta
Kemijärven kaupunki
Kemin kaupunki
Keminmaan kunta
Kemi-Tornion käräjäoikeus
Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappia
Kemiönsaaren kunta
Kempeleen kunta
Keravan kaupunki
Keski-Pohjanmaan Koulutusyhtymä
Keski-Pohjanmaan sairaanhoidopiiri
Keski-Satakunnan terveydenhuollon kuntayhtymä
Keski-Suomen käräjäoikeus
Keski-Suomen Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä
Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä
Keski-Uudenmaan vesiensuojelun liikelaitoskuntayhtymä
Keskusrikospoliisi
Keuruun kaupunki
Keva*
Kihniön kunta
Kilpailu- ja kuluttajavirasto
Kinnulan kunta
Kirkkonummen kunta
Kiteen kaupunki
Kittilän kunta
Kiuruveden kaupunki
Kivijärven kunta
Kokemäen kaupunki
Kokkolan kaupunki
Kolarin kunta

Kolpeneen Palvelukeskuksen kuntayhtymä
Konkurssiasiamiehen toimisto
Konneveden kunta
Kontiolahden kunta
Korkein hallinto-oikeus*
Korkein oikeus
Korpelan Voima kuntayhtymä
Korsnäs kommun
Kosken TI kunta
Kotimaisten kielten keskus*
Kotkan kaupunki
Kotkan-Haminan seudun koulutuskuntayhtymä
Koulutuskuntayhtymä Tavastia
Kouvolan kaupunki
Kristiinankaupungin kaupunki
Kruunupyyn kunta
Kuhmoisten kunta
Kuhmon kaupunki
Kuluttajariitalautakunta
Kuntaliitto*
Kuntayhtymä Kaksineuvoinen
Kuopion kaupunki
Kuortaneen kunta
Kurikan kaupunki
Kustavin kunta
Kust-Österbottens samkommun för social- och primärhälsovård
Kuusamon kaupunki
Kuusiokuntien sosiaali- ja terveystyöntekijäyhtymä
Kymenlaakson käräjäoikeus
Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä
Kyyjärven kunta
Kärkölan kunta
Kärsämäen kunta
Lab-ammattikorkeakoulu
Lahden kaupunki
Laihian kunta
Laitilan kaupunki
Lapin ammattikorkeakoulu Oy
Lapin käräjäoikeus
Lapin Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä
Lapin Yliopisto

Lapinjärven kunta
Lapinlahden kunta
Lappajärven kunta
Lappeenrannan kaupunki
Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto
Lapsiasiavaltuutettu
Lapuan kaupunki
Lastensuojelun keskusliitto*
Laukaan kunta
Laurea-ammattikorkeakoulu Oy
Lemin kunta
Lempäälän kunta
Leppävirran kunta
Lestijärven kunta
Liedon kunta
Lieksan kaupunki
Liikenne- ja viestintäministeriö*
Liikenne- ja viestintävirasto Traficom*
Liikennevakuutuskeskus**
Limingan kunta
Liperin kunta
Lohjan kaupunki
Loimaan kaupunki
Lopen kunta
Lounais-Hämeen ammatillisen koulutuksen ky
Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymä
Lounais-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri
Loviisan kaupunki
Luhangan kunta
Luksia, Länsi-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä
Lumijoen kunta
Luodon kunta
Luonnonvarakeskus
Luumäen kunta
Länsi- ja Sisä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri*
Länsi-Pohjan Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä
Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea
Maa- ja metsätalousministeriö*
Maahanmuuttovirasto*
Maalahden kunta

Maanmittauslaitos*
Maatalousyrittäjien eläkelaitos MELA*
Markkinaoikeus
Marttilan kunta
Maskun kunta
Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskus
Merijärven kunta
Merikarvian kunta
Meri-Lapin kuntapalvelut liikelaitoskuntayhtymä
Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy
Metsähallitus*
Miehikkälän kunta
Mikkelin kaupunki
Muhoksen kunta
Multian kunta
Muonion kunta
Museovirasto*
Mustasaaren kunta
Muuramen kunta
Mynämäen kunta
Myrskylän kunta
Mäntsälän kunta
Mänttä-Vilppulan kaupunki
Mäntyharjun kunta
Naantalin kaupunki
Nakkilan kunta
Nivalan kaupunki
Nokian kaupunki
Nousiaisten kunta
Nurmeksen kaupunki
Nurmijärven kunta
Närpiön kaupunki
Oikeuskanslerinvirasto*
Oikeusrekisterikeskus*
Onnettomuustutkintakeskus
Opetus- ja kulttuuriministeriö*
Opetushallitus
Opintotuen muutoksenhakulautakunta
Orimattilan seudun terveydenhuollon kiinteistö kuntayhtymä
Oripään kunta
Oriveden kaupunki

Oulaisten kaupunki
 Oulun Ammattikorkeakoulu Oy
 Oulun kaupunki
 Oulun käräjäoikeus
 Oulun seudun koulutuskuntayhtymä (OSEKK)
 Oulun yliopisto
 Oulunkaaren kuntayhtymä
 Ounastahti Kehittämiskuntayhtymä
 Outokummun kaupunki
 Oy Vaasan ammattikorkeakoulu - Vasa yrkeshögskola Ab
 Padasjoen kunta
 Paimion kaupunki
 Paltamon kunta
 Palvelualojen työnantajat Palta ry**
 Paraisten kaupunki
 Parikkalan kunta
 Parkanon kaupunki
 Patentti- ja rekisterihallitus*
 Pedersören kunta
 Peimarin koulutuskuntayhtymä
 Pelastusopisto
 Pelkosenniemen kunta
 Pellon kunta
 Perhon kunta
 Pertunmaan kunta
 Peruspalvelukuntayhtymä Kallio
 Peruspalvelukuntayhtymä Selänne
 Perusturvakuntayhtymä Akseli
 Perusturvakuntayhtymä Karviainen
 Petäjäveden kunta
 Pieksämäen kaupunki
 Pielaveden kunta
 Pietarsaaren kaupunki
 Pihtiputaan kunta
 Pirkanmaan käräjäoikeus
 Pirkanmaan Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä*
 Pirkanmaan ulosottovirasto
 Pirkkalan kunta
 Pohjanmaan käräjäoikeus
 Pohjanmaan syyttäjänvirasto
 Pohjois-Karjalan Koulutuskuntayhtymä

Pohjois-Karjalan käräjäoikeus
Pohjois-Karjalan sairaanhoitopiiri
Pohjois-Pohjanmaan Sairaanhoitopiirin kuntayhtymä*
Pohjois-Satakunnan peruspalvelukuntayhtymä
Pohjois-Savon Sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
Pohjois-Suomen hallinto-oikeus
Pohjois-Suomen laboratoriokeskuksen liikelaitoskuntayhtymä
Pohjois-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri
Poliisiammattikorkeakoulu
Poliisihallitus*
Polvijärven kunta
Pomarkun kunta
Porin kaupunki*
Pornaisten kunta
Porvoon kaupunki
Posion kunta
Potilasvakuutuskeskus
Pudasjärven kaupunki
Pukkilan kunta
Punkalaitumen kunta
Puolangan kunta
Puolustushallinnon rakennuslaitos
Puolustusministeriö*
Puolustusvoimat
Puumalan kunta
Pyhtään kunta
Pyhäjoen kunta
Pyhäjärven kaupunki
Pyhännän kunta
Pyhärannan kunta
Päijät-Hämeen käräjäoikeus
Päijät-Hämeen sairaanhoitopiiri
Pälkäneen kunta
Pääesikunta
Pöytyän Kansanterveystyön kuntayhtymä
Pöytyän kunta
Raahen kaupunki
Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymä
Raaseporin kaupunki
Rahoitusvakausvirasto*
Raision kaupunki

Raision Seudun Koulutuskuntayhtymä
Rajavartiolaitoksen esikunta
Rantasalmen kunta
Ranuan kunta
Rauman kaupunki
Rautalammin kunta
Rautavaaran kunta
Rautjärven kunta
Reisjärven kunta
Riihimäen kaupunki
Riihimäen Seudun Terveyskeskuksen kuntayhtymä
Rikosseuraamuslaitos*
Ristijärven kunta
Rovaniemen hovioikeus
Rovaniemen Koulutuskuntayhtymä
Ruokavirasto*
Ruokolahden kunta
Ruoveden kunta
Ruskon kunta
Rääkkylän kunta
Saamelaisalueen koulutuskeskus
Saamelaiskäräjät
Saarijärven kaupunki
Saimaan ammattikorkeakoulu Oy
Sallan kunta
Salon kaupunki
Salon Seudun Koulutuskuntayhtymä
Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf (SAMS)**
SAMOK
SASKY koulutuskuntayhtymä
Sastamalan kaupunki
Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy
Satakunnan koulutuskuntayhtymä
Satakunnan käräjäoikeus
Satakunnan Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä
Sauvon kunta
Savitaipaleen kunta
Savon Koulutuskuntayhtymä
Savonia-ammattikorkeakoulu
Savonlinnan kaupunki
Savukosken kunta

Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy
 Seinäjoen kaupunki
 Seinäjoen koulutuskuntayhtymä
 Senaatti-kiinteistöt
 Sievin kunta
 Siikaisten kunta
 Siikajoen kunta
 Siikalatvan kunta
 Siilinjärven kunta
 Simon kunta
 Sipoon kunta
 Sisäministeriö *
 Sisä-Savon Terveystieteiden tutkimuskeskus
 Sisä-Suomen poliisilaitos
 Siuntion kunta
 Sodankylän kunta
 Soinin kunta
 Someron kaupunki
 Sonkajärven kunta
 Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira)*
 Sosiaali- ja terveysalan tietolupaviranomainen (Findata)
 Sosiaali- ja terveysministeriö*
 Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta*
 Sotkamon kunta
 Statens ämbetsverk på Åland
 Sulkavan kunta
 Suojelupoliisi
 Suomen Akatemia
 Suomen Asianajajaliitto ry*
 Suomen itsenäisyyden juhlarahasto SITRA
 Suomen Lakimiesliitto ry*
 Suomen metsäkeskus*
 Suomen Pankki
 Suomen sosiaali ja terveys ry SOSTE**
 Suomen yliopistot UNIFI ry
 Suomen ympäristökeskus
 Suomen Yrittäjät*
 Suomussalmen kunta
 Suonenjoen kaupunki
 Suupohjan Elinkeino- ja palveluskeskus kuntayhtymä
 Suupohjan Koulutuskuntayhtymä

Suupohjan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä
Svenska Handelshögskolan
Sysmän kunta
Säkylän kunta
Säteilyturvakeskus
Taipalsaaren kunta
Taiteen edistämiskeskus
Taivalkosken kunta
Taivassalon kunta
Tammelan kunta
Tampereen kaupunki*
Tampereen yliopisto
Tapaturmavakuutuskeskus*
Tasa-arvovaltuutetun toimisto*
Tasavallan presidentin kanslia
Teknologiateollisuus ry
Tekoälyn ja digitalisaation asiantuntijaryhmä
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos
Tervolan kunta
Tervon kunta
Teuvan kunta*
Tiedusteluvalvontavaltuutetun toimisto
TIEKE ry
Tietosuojavaltuutetun toimisto*
Tietoturva ry
Tilastokeskus
TIVIA ry*
Tohmajärven kunta
Toholammin kunta
Toivakan kunta
Tornion kaupunki
Tulli*
Tuomioistuinvirasto
Turun ammattikorkeakoulu Oy
Turun hallinto-oikeus
Turun hovioikeus
Turun kaupunki*
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto*
Tuusniemen kunta
Tuusulan kunta
Tuusulan Seudun Vesilaitos kuntayhtymä

Tyrnävän kunta
 Työ- ja elinkeinoministeriö*
 Työeläkevakuuttajat TELA*
 Työllisyysrahasto**
 Työneuvosto
 Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö TYJ*
 Työtuomioistuin
 Ulkoministeriö
 Ulkopoliittinen instituutti
 Ulosottolaitos*
 Ulvilan kaupunki
 Urjalan kunta
 Utajärven kunta
 Utsjoen kunta
 Uudenkaarlepyyn kaupunki
 Uudenkaupungin kaupunki
 Uudenmaan Päihdehuollon kuntayhtymä
 Uudenmaan ELY-keskus, oikeudelliset palvelut**
 Uuraisten kunta
 Vaalan kunta
 Vaalijalan kuntayhtymä
 Vaasan hallinto-oikeus
 Vaasan hovioikeus
 Vaasan kaupunki
 Vaasan yliopisto
 Vakuutuskassat ry
 Vakuutusosasto
 Valkeakosken kaupunki
 Valkeakosken seudun koulutuskuntayhtymä
 Valtakunnansyyttäjänvirasto*
 Valtakunnanvoudinvirasto
 Valtiokonttori*
 Valtion taloudellinen tutkimuskeskus
 Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus
 Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori
 Valtioneuvoston kanslia
 Valtiontalouden tarkastusvirasto*
 Valtiovarainministeriö*
 Vammaisfoorumi ry*
 Vantaan kaupunki
 Varastokirjasto

Varkauden kaupunki
Varsinais-Suomen käräjäoikeus
Varsinais-Suomen Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä
Varsinais-Suomen ulosottovirasto
Vasa Sjukvårdsdistrikt Samkommun-Vaasan Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä
Vatajankosken Sähkön kuntayhtymä
Vehmaan kunta
Verohallinto*
Veronmaksajain keskusliitto ry*
Vesannon kunta
Vesilahden kunta
Vetelin kunta
Vieremän kunta
Vihdin kunta
Viitasaaren kaupunki
Vimpelin kunta
Virolahden
Virtain kaupunki
Väylävirasto*
Vöyrin kunta
Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto*
Ylioppilastutkintolautakunta
Ylitornion kunta
Ylivieskan kaupunki
Ylä-Savon koulutuskuntayhtymä
Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä
Ylöjärven kaupunki
Ympäristöministeriö*
Ypäjän kunta
Yrkeshögskolan Arcada Ab
Yrkeshögskolan Novia
Åbo Akademi*
Ålands förvaltningsdomstol
Ålands landskapsregering*
Ålands tingsrätt
Ähtärin kaupunki
Äänekosken Ammatillisen Koulutuksen kuntayhtymä
Äänekosken kaupunki

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi

ISSN 2490-1172 (PDF)
ISBN 978-952-400-290-5 (PDF)